Tänast lehte 10 leheküige

KAJA

Ilmub igapäew.

Toimetus, Tallinnas, Suur turg 16, tönetraat 3-13, awatud k. 9 h. — k. 10 öht.
Öösine walwekord, „Ühiselu“ trükikojas, tönetraat 1-80.
Talitus, Suurturg 16, tönetraat 5-81. awatud k. 1/29 hom. kuni k. 6 p. l.
Abitalitused:
Tartus, Suur turg 8, 3. korral, Wäljandis, Tartu nul., Mooseri m., Pärnus, Rüütli nul. 41.
Peatoimetaja tönetund k. 10—11 hom. tönetraat 2-85.
Kuulutuste jaoskonna tönetunnid kella 1/2 10—1/2 11 hom. ja 3—4 p. l. tönetraat 5—81.
Kadrefs: Toimetawahetuseks: „Kaja“ Tallinn, postkast 28.
Käsikirjad, mida kirjatöös hävitatakse ära, kui tagasiküsimisega postimarkide juurdesatud ei ole. Igale käsikirjale tuleb sõnastada nimi ja aadress alla kirjutada, mõistmiseks, tõsiusdumine, kui käsikiri mitte ametlise kirjasaatja poolt ei tule.

Üksiku numbri hind 3 marka

Tellimise hind.

Postiga:		Ise ära-wiies:	
1. kuu peale	75 mrk.	1. kuu peale	68 mrk.
3. „ „	225 „	3. „ „	204 „
6. „ „	450 „	6. „ „	408 „

Wäljamaale 1 kuu peale 200 marka.
Aadressimuutmine 20 marka.
Tellimisi wötawad wastu talitus, abitalitused oma tellimiste wastuwötjad ja kõik Wabariigi postkontorid, Soomes, Saksamaal, Prantsusmaal ja mitmes muus wälisriigis wötab iga kohalik postkontor „Kaja“ tellimisi wastu.

Kuulutuste hind:
Üks millimeeter ühel weerul: lehe esoltsas 5 mrk tekstis keskel 6 mrk., kuulutuse lõpul 3 mrk.
Kuulutusi wötawad wastu kodumaal talitus, abitalitused ja agentuurid. Soomes — Sanomanlehtien Ilmoituskoimisto, Helsinki; Saksamaal ja Austrias — „Ala“ Vereinigte Ann. Gesellsch., Berlin, Kranzenstr. 33,32 Lätis — Ed. Deubel, Skuhnu eela, Riga.

Nr. 218. Pühapäewal, 19. augustil 1923. V. aastakäik.

Mõnesuguste eksiarwamiste ärahoidmiseks teatan sellega, et mina oma tubakawabriku, mis töötas firma **A. Reier & Ko.** all, Suurel Pääsukese uulitsal nr. 4, juba 1922. a. septembrikuul Aktsiaseltsile „A. Reier & Ko.“ ära müüsin, missuguses aktsiaseltsis, mis küll minu majas asub ja minu nime kannab, mina aktsionäär ei ole ega ole minul nimetatud aktsiaseltsiga mingisugust ühendust.

Kõige austusega **August Reier**

Eksiarwamiste ärahoidmiseks teatame, et meie

Hendrik Anton ja Ants Sikk-Kaljo,

kes Aktsia Selts **A. Reier & Ko.** asutajad olime, juba 1922. a. septembrikuust saadik nimetatud firmas aktsionäärid enam ei ole ega meil selle firmaga mingisugust ühendust ei ole

Kõige austusega

Anton, Sikk-Kaljo

Juba kuus kuud on sellest möödu, kui algas tööd meie poolt asutatud, wastukaaluks tubakatööstuses mitte-eestlastele ettewõtjatele puht-eesti kapitaaliga töötaw

A-S. „ASTORIA“ tubakatehas.

Kogu selle aja jooksul on meie püüdmisest, Eesti tubakatööstust eestlaste kätte koondada, paljud eestlased aru saanud ja meie uut ettewõtet meie kauba ülirohke tarwitamisega toetanud, mille eest meie austatud kaupmeestele ja kaubatarwitajatele oma kõige suuremat tänu awaldame. Meie saame ka edaspidi oma saadusi MUUTMATA headuses walmistama ja loodame, et austatud kaubatarwitajate poolt tulewikus weel suuremat poolehoidu leiame.

Kõige austusega

A-S. „Astoria“ tubakatehase asutajad-tegelased

Reier, Anton, Kaljo (Sikk), Luts

Eesti-Läti nõupidamised algawad homme.

Täna hommikul jõuab kindlate andmete järgi Riiast Tallinna Läti wälisministri abi hra Albats, kellega siin kohapeal mitmed küsimused, peaasjalikult aga majanduslise kokkuleppe, s. o. kaubalepingu sõlmimise küsimus, arutusele tulewad.

Alguses pidi nimetatud konwerents olema Eesti-Läti wälisministrite eelkonwerentsiks, ning seal pidid paljud küsimused arutusele tulema. Hiljem lükati aga nimetatud eelkonwerents edasi, sest et Eesti-Läti wälisministrite konwerents, kus Eesti-Läti wahelised suhted kaalumisele pidid tulema, Genfis ärapeetawa rahwasteliidu konwerentsi tõttu edasi on liikatud.

Eesti-Läti kaubalepingu sõlmimise puhul.

ETA. „Rigasche Rundschau“ 16. aug. kirjutab Eesti-Läti majandusküsimustest ning tähendab, et ühenduses eelarwe kaubalepingu sõlmimisega Eestiga neil päewil peetakse tollidepartemangus majandusühisuste koosolek, et selgusele jõuda, missuguste kaupade tolliwaba sissewedu Eestist Lätimaale soowitaw oleks. Wäljatöötatud eelkawas tuleb weel mõni artikel muuta, peale selle jõidab wälisministri abi Albat laupäewal Tallinna, et alustada läbirääkimisi. Seni olla Eesti 1/6 wõrra rohkem kaupasi Lätisse sisse wedanud kui omale Lätist wälja wedanud. „Latwis“ kirjutab, et Läti tööstuse kõwenemisega kaswab Läti eksport Eestisse. Elaw kaubawahetus Eesti ja teiste Balti riikidega on muidugi meie huwides, kuid siiski ei pea meie üksikute tööstusharude huwisid unustama, nagu näituseks tekstiil- ja paberitööstust, mis pole weel küllalt arenenud, et wõistelda Eesti tööstusega. Nii kaua kui need tööstusharud küllalt edenenud ei ole, ei wõi juttu olla Eesti kaupade tolliwabast sissewoost, kuigi see tingimine wast eelseiswate läbirääkimiste peale raskendawalt mõjuks. Kaitsetolli poolehoidjad olla ka selle wastu, et lubataks Eesti piirituse sissewedu Lätisse ilma tollita. Selle kohta tähendab „Rig. Rundschau“, et kuna tekstiilkaubad, paber ja piiritus Eestis peawäljaweoained on, siis jääb nende wäljajätmisel tolliwabade kaupade nimekirjast kõik wanawiisi ja eelseiswate läbirääkimiste peasiht jääb tõttesaamatuks.

Uus Soome kaitseminister.

Helsingi, 16. augustil. (ETA.)

Riigipresident nimetas täna kaitseministriks senise rannakaitseülema ja juurtükiinspektori kindralmajor Nenoje.

TSIRKUS KONTINENTAAL

Täna, 19. augustil kell 8.30 min. öht.

Pris, Georgi ja Gigi

Täielik kordus auõhtu

Prl. Netty Prisi kaastegewusel. Naer pisarateni.

Etendus kõigi juuretulnud näitlejate kaastegewusel. Platside hinnad harilikud.

Kell pool 4 p. l. Poole hinnaga, 25 kuni 175 margani

kõigile kättesaadaw etendus.

Täielik uus lõõkeeskawa.

Soome raudteelased Tallinnas külaskäigul.

Eila hommikul jõudsid Soome raudteelased Tallinna külaskäigule. Peale hommikucinet Balti jaamas käidi linna waatlemas. Soome külalised olid enamasti kõik lilledega ehitud. Lõuna korraldati „Aktwariumis“ ning peale banketti õhtul sealsamas, sõitsid külalised edasi Tartusse, kust Riiga sõidetakse.

Tänase numbriga saadetakse kõigile pooleaasta tellijatele

„Põllumees“ nr. 15

kätte.

Talitus.

Kooliõpetajate kongress ristiusu wastu.

Kuuendat üleriikliist kooliõpetajate kongressi oodati suure põnewusega, kuna seal päewakorral oli „usuõpetus pedagoogiliseist seisukohast". Siin pidi selguma, kuidas reageerib kooliõpetajaskond rahwa otsuse peale, mis usuõpetuse kooli sisse tõi. Kõnelema olid kutsutud usuõpetajate poolehoidjatest prof. P. Põld ja wastastest J. Annusson ning J. Käis. Wiimane ei saanud haiguse pärast tulla, tema aset täitis Tartu ülikooli dotsent sots P. Treiberg. Waieluſed mõlemate poolte wahel kujunesid õige põnewateks. Mingisugusele kokkuleppele ei wõidud jõuda, sest et kumbki pool asus risti wastupidiste waadete alusel. Juba alguses paistis silma, et J. Annussoni ja P. Treibergi poolt esitatud ateistlise (usuwastase) ilmawaate poolehoidjad määratu suures enamuses olid. Suurte kiiduawalduste osaks said isegi mõne usuwastase fanaatikeri (Jüri Kaiki, Kalmuse j. t.) kõned, mida neude harimatuse, nüriduse ja wainuwaesuse pärast wõõrastaw oli haritud inimeste kongressil kuulda.

Tööerakondlane Jüri Annusson seletas, et kooliõpetajaskond muutunud olude tõttu, mis rahwahääletuse tagajärjel tekkinud, oma seisukohta on pidanud rewideerimisele wõtma, kuid et tema ja ta sõbrad usuõpetust koolile ka nüüd niisama kahjulikuks peawad kui enne. „Rewideerimise" tagajärg oli see, et J. Annusson tarwilikuks oli pidanud usuliste küsimustega tutwuneda ja selle tagajärjel tema ülesastumine palju kultuurilisem ja mõõdukam oli kui wanast ja ta kõne enam ei sisaldanud religiooni ja ristiusu halwakspidamist. Ta tunnistas õigeks, et religioonil on suur tähendus kaswatuses.

Niihästi P. Põld kui J. Annusson panid ette terwe rea resolutsioonisid. Häältemisel wõttis kongress ühe hääle enamusega (31 poolt ja 30 wastu, hulk erapooletuid) P. Põllu resolutsioonidest selle osa wastu, mis tunnistab religiooni üheks inimese hinge põhitarwiduseks ja nõuab tema kaswatamist koolis. Suure hääleenamusega lükati aga tagasi resolutsioonist see osa, mis usuõpetuse kui õppeaine tarwilikuks tunnistab. Miisama lükati tagasi nõudmine, et usuline kaswatus peab sündima ristiusu alusel. J. Annussoni resolutsioonid, mis sisaldawad ilmawaate õpetuse tarwidusest, wõeti määratu suure enamusega wastu.

Kooliõpetajate kongress on sellega ristiusu wastasele seisukohale asunud. Kuna kongressi otsused kõigi organiseeritud kooliõpetajate kohta on kohustawad, siis on sellel otsusel meie kooli kohta kaugele ulataw tähendus. Kooliõpetajate ja rahwa wahele on tekkinud määratu kuristik. Selge on, et rahwas usuõpetust kooli sisse seades rahwahääletusel just usuõpetust ristiusu alusel nõudis. Seisukohtade „rewideerimine" ei ole kooliõpetajaskonda rahwale ligemale toonud. Usuwastane wool, mis „Õpetajate liidus" eriti Tallinna kooliõpetajate keskel enamuses, on meie arwates kooliõpetajaskonnale karuteene teinud. Usuwastased on oma jõud mobiliseerinud, et terwele kooliõpetajaskonnale usuwastast pitsatit peale wajutada.

Rahwas on oma otsuse usuõpetuse asjus küllalt selgelt wälja ütelnud ja demokraatlikus riigis on rahwas kooli peremees. Pahempoolsed kooliõpetajad ei taha seda lihtsat tõeasja arwesse wõtta ja tahawad oma teed sammuda. Järjelikult tahawad nad niisugust seisukorda luua, kus usuõpetust isikud õpetaks, kes elukutseliste kooliõpetajate hulka ei kuulu. Pahempoolsete kooliõpetajate juhid ei anna nähtawasti enesele aru tagajärgedest, mis nende usuwastasel wõitlusehimul meie kooli kohta on.

Seaduse järel on usuõpetus kooliõpetajatele waba õppeaine: õpetawad usuõpetust need kooliõpetajad, kes seda wabalt soowiwad. Usuwastased kooliõpetajad on tahtnud katset teha neile ette kirjutada, et nad seda ristiusu wastases waimus teeks. Niisuguse seisukorraga ei saa rahwas mitte leppida.

Wäljamaalt.

Radek Saksa uuest walitsusest.

„Krasnaja Gaseta" kirjutab 14. aug.: K. Radek kirjutab Stresemanni walitsuse kohta Saksamaal: Tingimata on Stresemann osawam poliitik kui Cuno, kuid ka temal on raske Saksamaa seisukorda päästa. Kui tööliste liikumise laine waikib, siis on wäga wõimalik, et Stresemann põrkab kokku suurtööstuse wastupanekuga, kes ei taha maksusid maksta ja kes püüab õhutada rahwuslikke kirgesid tema wastu.

Fordi autode ja traktorite walmistamine.

„Ford Motor Company" müüis üleriikides juunikuu jooksul 161.228 sõidu- ja weoautot. See arw on 32,201 wõrra suurem möödaläinud aasta müügist sama kuu jooksul.

Kuu jooksul wäljasaadetud autode hulk on ainult wähe üle 50 protsendi sellest sõidu- ja weoautode koguarwust, mida oleks wõidud müüa, kui tehase tööstus oleks wõimaldanud kõiki tellimisi täita. Juuli alguseks oli esitajatelt saadud üle 313.000 tellimise, kuid tööstus ei jõudnud kõiki neid nõudmisi rahuldada, ehk töö küll tõusis kõige kõrgema produktiiwiuseni Fordi ajaloos.

Käesoleva aasta esimese kuue kuu jooksul on Ford sõidu- ja weoautosid müüdud kokku 894.078, mis mineva aasta esimese poole müügist 65 protsendi ehk 354.975 auto wõrra suurem.

Suurenenud nõudmine sõiduautode peale tõotab edasi kesta.

Peale kasuwa nõudmise sõiduautode peale iseloomustab Fordi saaduste müüki ka tung, millega tööstus ja kaubandus Fordi autosid on neelanud. Juunikuu jooksul ulatab Ford weoautode müük tarwitajatele 17.774 peale s. o. tublisti 6000 wõrra rohkem kui möödaläinud aasta sama kuu jooksul. Käesoleva aasta esimesel poolel on müüdud 97.123 weoautot — 90 protsendi wõrra rohkem kui 1922. aasta esimesel poolel.

Põllumajanduse õitseaeg järge näitab kasuwav „Fordson" traktorite müük. Ehk küll tööstus hoogsalt „Fordsoni" jõumasinat on tarwitama hakanud, siiski läheb 90 protsenti kogu toodangust põllumeeste kätte. Käesoleva aasta esimese poole jooksul on müüdud kokku 44.023 „Fordson" traktori — 8000 wõrra rohkem kui möödaläinud aasta sama aja jooksul.

Üleriikline nõudmine Fordi saaduste järele, mis sel aastal oli suurem kui kunagi enne, kasuab järjekindlalt. Sellepärast wõis, silmaspidades head majanduslist seisukorda eelolewatel kuudel oodata uusi müügirekorde.

„Ford Motor Company" autode toodangus on saawutatud uusi rekorde. Nii kirjutab „Ford Uudised", et ühe nädala jooksul 17. juulini, sealsid moteerimistehased Ameerikas 40.803 uut Ford weo- ja sõiduautot turule.

See uus rekord on 428 wõrra parem kui eelmine, mis seati üles nädala jooksul kuni 19. augustini ja mis ulatas 40.375 autoni.

Ülemaltõhendatud nädala jooksul walmistati 1.131 „Fordson" traktori. Eta.

Saksa mark ja Wene rubla.

Kui tahetakse Saksa marka wõrrelda Wene rublaga, siis tuleb kõigepealt silmas pidada, et nõukogude rubla suurus on wäga muutnesugune, seda mõõda, mil aastal ta on wälja antud. Esimesed nõukogude rublad pandi käima 1918. aastal, nad astusid tsaarirublade ja „kerenskite" asemele ning wiimased kaotasid oma maksuwuse. Kolme aasta jooksul langesid aga nõukogude rublad sedawõrd, et walitsus otsuseks tegi neli nulli lihtsalt maha kustutada. Ta ütles: 1921. aasta rubla on niisama suur kui 10.000 endist rubla. Uus rubla hakkas kiiresti sedasama teed mööda käima ja käesolewa aasta algul kustutati walitsuse korraldusel weel kaks nulli maha. 1923. aasta rubla = 1.000.000 wana nõukogude rubla. Dollari kurs on praegu Moskwas umbes 214. Tähendab, üks dollar maksab 214 miljoni wana nõukogu-rubla.

Berliini börsel jõudis dollari kurs mineva nädala lõpupäewil 5 miljoni lähedale, erawõisil nõutu dollarist kuni 7 miljoni. Pärast seda hakkas mark kõrgemale tõusma, ja 15. aug. noteeriti dollar 2.706.750. Nõnda oli 1 Saksa mark nädala eest 44 nõukogude rubla, nüüd aga on ta liigi 80 rubla.

Wenemaalt.

Wenemaa tänawune lõikus.

Moskwast kirjutati juulikuu lõpul „Manch. G. Comm.", et Wenemaal tänawu wilja ja kartulite all 59,3 miljoni dessatiini on, kuna läinud aastal 49,5 ja 1921. a. 54,7 miljoni dess., 1916. a. aga üle 80 miljoni dess. oli Läbisti arwatakse tänawune lõikus keskmisest parem tulewat. Põhja kubermangudes on wili osalt ikaldanud. Keik- ja lõuna Wolga ääres ja Lõuna-Ukrainas, kus warem nälg oli, on taliwiljad 35 protsendi paremad kui läinud aastal.

Wenelased on hiljuti Inglismaalt üks miljon wiljakotti ostnud ja oodati, et neli miljoni weel ostetakse.

Õpemaks Peterburis.

„Krasnaja Gaseta" kirjutab 14. aug.: 1. ja 2. astme (alg- ja kesk-) koolide õpemaks kawatsetakse Peterburis järgmiselt kindlaks määrata: Õpilased, kelle wanemate palk on alla 15 kuldrubla kuus, on õpemaksust wabastatud; sissetuleku juures kuni 40 kuldrubla — maksetakse õpemaksu iga kuu 2 protsendi kuupalgast, kuni 60 rubla — 3 protsendi, kuni 80 rubla — 4 protsendi ja 100 rubla — 5 protsendi palgast.

Inka warandused. 58

Sir John Retcliffe romaan.

— Meie oleme waewalt kümme minuti nendest eest, härra leitnant — ütles ta, — ja Hall Karu ei ole mitte mees, kes end üllatusest ja ootamatusest kaua hirmul laseks hoida. Nüüd peame jalgadele tuld andma, ehk ma küll, kui armas Jumal meiega imet ei tee, dollaritki endi peanahkade eest ei annaks. —

— Meie usaldame teid täiesti, — wastas ohwitser, tundes natuke häbi oma ettewaatamata, kuigi suuremeelse teo üle. — Meie jälgime teie korraldusi ja sureme kui mehed, kui see nii peab olema. Ainult katsuge seda waest tüütarlast päästa. —

Nee sõnad öeldi juba põgenemisel ja nad tegid Ristikandja meele jälle heaks, kes nüüd oma kaaslasi ainult kõige suuremale kiirusele manitses. Ta andis Diazile käju wiimasena rodus järgneda.

Nad põgenesid nii ruttu, et ei ohwitser ega Diaz aega ei saanud oma püssse uuesti laadida. Instinktiiwselt oli Ristikandja põgenemisssihi ümber kuristiku serwa teiselpoole külge walinud. Ta soowitas kõigile harilikku indiaanlaste rodu moodustada. Igaüks pidi wõimalikult oma eelkäija jälgedesse astuma, et niiwiisi indiaanlasi wähemalt esialgu oma arwu kohta petta.

Kaljurohud ja tihedad wäätkaswud tegid küll nende põgenemise raskeks ja takistasid nende kiiret edasiliikumist, kuid eks olnud tagaajajatel, kelle kisa mäekiljelt juba selgesti kuulda oli, samad takistused wõita.

Olles niiwiisi umbes kümme minutit edasi läinud, wõtsid nad tagaajajate hüüdetest kuulda, et need ka juba mäekülje ülemisele serwale olid jõudnud. Seal peatus Ristikandja äkki rodu eesotsas.

— Nüüd on lõpp, lapsed, — ütles ta õudselt, — teist sihti walida on juba liig hilja. Edasi meie enam ei saa. Meile jääb niiid ainult weel üle endi elusid nii kallilt müüa, kui wähegi wõimalik. —

— Mis on siis juhtunud, Ristikandja? — küsis ohwitser. — Mispärast jätate äkki igasuguse lootuse? —

— Waadake ise. —

Ta näitas enda ette maha.

Madalast pöösastikust seni warjatud, laiguta seal nelle wastu siigaw kaljuõhestik, mille põhjas wäike kuid metsik mäeoja alla kuristikku wahutas. Lõhestiku kallas, mille peal nad seisid, oli küll kõrgem wastaspoolsest kaldast, kuid lõhestik oli nii lai, et isegi kõige parem hüppaja hooga sellest üle ei oleks wõinud hüpata.

Takistusest ümber minna oli ka wõimata, sest lõhestik ulatas kaugele mägedesse, ja järsust kaljuseinast alla ronida, et teisel küljel jälle meeleheitlikku katset teha ülesronimiseks, oleks tähendanud otse lõksu minna, kus neid tagaajajad kõige mõnuga oleksid wõinud maha lasta. Juba esimese pilguga said kõik olukorra wäljapääsematusest aru.

Ristikandja wahtis ümber, et leida kõige paremaid redusid, mida nad endile eelseiswaks wõitluseks wõiksid walida, kuid koht oli ka selleks wäga ebasõbralik. Ainult üksikud madalad pöösad katsid siin maad; wähesed kused, mis kuristiku äärel kaswasid, olid maha murtud marutuultest wõi ajahambast. Ainult teisel pool lõhestikku seisid weel mõned tugewad tüwed, kuid need olid kättesaamatud. Isegi silmuskõiega ei oleks nendeni ulatatud wiskama, sest silmus ei oleks märki leidnud. Hõre tammewõsa, mis mägedel harilikult kaswab, oli nende ainukeseks kaitseks.

— Püssid, lapsed, laadige oma püssid, — ütles Ristikandja, — ja igaüks waligu endale ise redu, nii hea kui ta leiab. Sina, tüdruk, kükita selle kiwi taha. Mõne minuti pärast on nad siin. —

Ohwitser ja Diaz ei olnud põgenemisel tõesti aega saanud oma püssse, mis nad metodisti kaitseks apashide peale olid tühjaks lasknud, uuesti laadida, wõi olid nad unustanud seda teha. Diaz hakkas nüüd kohe püssi laadima ja preislane tegi sedasama, kusjuures ta oma wana kaaslase ligi astus.

— Kas wõiksite neid kuradid weel wiis minutit meil naha pealt ära hoida? — küsis ta.

— Muidugi wõin, wõin neid ka kümme minuti ära hoida. Eelmised hoidusid kahtlemata ilma küllase katteta minu püssi laskeulatusse tulemast. —

— Sellest on küllalt! Wõtke ka minu püss. Siis saab kolm pauku, kui ka Diaz teid aitab. Mina aga hüppan üle lõhestiku ja kinnitan silmusköie seal selle kuuse külge. —

— Noormees, see oleks meeletu katse ja teie murakste sealjuures ainult oma kaela ja jalad. Lõhestik on siitkohalt wähemalt kakskümmend jalga lai ja ühegi inimese jalg ei suudaks siit teisele kaldale hüpata.

— Olen juba kaugemalegi hüpanud, — ütles ohwitser naeratades. — Turninimisel on ka oma head küljed. Kuid wahetame oma noad, teie oma on raskem. Siin minu püss!

— Mina ei tea, mis teil mõttes on, — wastas wanamees, — kui aga teie ja tüdruku päästmiseks küllalt on, et ma need punased kuradid, keda meie seal juba mõirgamas kuuleme, weel mõne minuti tagasi hoian, siis peab see sündima. Siin on minu nuga. Ja nüüd, Diaz, siia minu juure!

— Kui teie mind kuulete hüüdwat, siis on asi korras, ja siis tulge minu järgi, — ütles ohwitser ruttu ja tormas oma raske pussiga ühe noore puu kallale, mida nähes ta oma päästwa mõtte peale oli tulnudki.

Silmapilkselt raius noormees oma pussiga noore puu juurte kohalt maha ja laasis okstest.

Seal kostis aga juba Ristikandja püssi pauk. Ristikandja oli teel, mida mööda nad tulid, umbes kakssada sammu indiaanlastele wastu jooksnud, ja ühe indiaanlase surmakisa tõendas, et wanamehe pauk hästi märki oli tabanud.

Leitnant hüppas niiid oma üheksa kuni kümne jala pikkuse sitke ridwa sinna kohta, kuhu ta neiu ja lõdisewa Slonghi oli maha jätnud. Wähestest sõnadest jatkus, et tüdrukule selgeks teha, mida ta pidi tegema, et ohwitserile abiks olla.

Tüdruk tõstis nagu paluwalt käed üles ja kattis nendega oma silmad, et mitte näha elukardetawat hüpet, mida ohwitser tahtis teha.

Noor ohwitser teadis, et siin iga silmapilk kallis oli, sest juba käis teine pauk. Ta astus weel kord lõhestiku serwale, just sinna kohta, kus kallas wõsast waba oli ja umbes wiis jalga allpool serwa üks kiwi kaljuseinast wälja ulatas. Ta mõõtis kiire pilguga kaugust, hindas wastaspoolse kalda kuju, astus siis mõne sammu tagasi, wõttis jookstes hoogu ja hüppas, ridwa otsa etteulatawa kiwi peale pannes, wõimsa hüppega õhku.

Kaugus olt siiski suurem, kui ta arwas. Hoolimata oma osawusest ja suurest hoost, mida ta wõttis, suutis ta ainult poole jalaga wastaspoolsele kaldale hüpata. Ainult selle tõttu, et ta kohe nagu loomusunnil ridwa lahti laskis ja mõlema käega lõhestiku küljel kaswawate kuuskede okstest kinni haaras, wõis ta oma elu päästa.

Päewauudised.

Ameerika sõjalaew külalisena Tallinnas.

Eila õhtupoole umbes k. ½6 ajal jõudis Põhja-Ameerika ühisriikide soomuslaew „Pitsburg" Tallinna reidile, kus ta ajet wõttis põhja kantsi kohal reidil. Laew tuli siia Helsingist. Reidile jõudes terwitas „Pitsburg" 21 suurtüki pauguga, mille peale meie sõjalaew „Lembit" wastas samase arwuga ning lisi lisaks 15 pauku Ameerika admiraali lipu auks. Ka „Pitsburg" terwitas Eesti lippu 15 pauguga. Sadamasse oli selleks ajaks rohkelt ka publikumi kogunud.

Ametlikult wastuwõtma olid ilmunud wälisministeeriumi esitaja hra Markus, merejõudude staabi juhat. Salza, kohalik Ameerika konsul ja Ameerika saatkonna sekretäär Riiast.

Soomuslaew „Pitsburg" on wette lastud 1903. aastal, ta meeskond ulatab 900 peale, laewa komandöör Antrews. Eila õhtul wõis juba linnas Ameerika sõjalaewa madruseid ja ohwitserisid jalutamas ja linnaga tutwunemas näha.

Wabariigi walitsuse poolt kinnitatud otsused nute oskuskoolide awamise kohta.

Ühenduses kutse- ja oskuskoolide wõrgu korraldamisega kinnitas wabariigi walitsus 15. skp. muu seas järgmised haridusministeeriumi ettepanekud:

Lubada haridusministeeriumi 1924. a. eelarwesse wõtta: 300.000 m. toetuseks Järwa maakonnawalitsuse kolme oskusklassi sissesseade ostmiseks täienduskoolide juures ja Tartu naisühingu naiskäsitöökooli õpetajate palkadeks ja sissesseade täiendamiseks tarwiline summa, samuti ka Wõru naiskäsitöökooli õpetajate palkadeks.

Lubada haridusministeeriumi 1924. a. eelarwesse wõtta kutsekooli õperaamatute soetamiseks 200.000 m., Tartu naisseltsi majapidamise kooli õpetajate palkadeks tarwiline summa ja haridusministeeriumi poolt korraldatud lühikeseajaliste oskuskursuste kuludeks 1923. aasta eelarwes ettenähtud summad. Ettepaneku kohta Eesti nais-organisatsioonide liidule määrata nelja alalise instruktori palkamiseks naiskäsitöö alal: kudumise instruktorile 240.000 m., 1 naiskäsitöö instruktorile 120.000 m., 1 majapidamise instruktorile 120.000 m.; majapidamise kursuste sissesseadete muretsemiseks 30.000 m., otsustas walitsus jääda käesolewa aasta eelarwe piiridesse.

Õhtukursuste korraldamiseks eratöökodade õpilastele ja töölistele 200.000 mrk. Eratöökodade õpilastele õhtukooli korraldamiseks Tallinna puutööstuse kooli juures tarwiline summa, kuna ettepanek määrata haridusministeeriumi poolt korraldada kawatsetud nelja mootoristide kursuste kuludeks 300.000 m. anti materjaaliks rahaministeeriumi eelarwe komisjonile.

Käesolewa aasta esimese poole wäliskaubanduse bilans passiiwne.

Sissewedu wäljawest 1.552.126.694 marga wõrra suurem.

Käesolewa aasta esimese poole kaubandusline bilans on riigi statistika keskbüroo andmete järgi passiiwne. Nimelt on 1923. a. esimese kuue kuu jooksul Eestisse sissewetud mitmesuguseid kaupasid — 4 miljardi 240.235.362 marga wäärtuses, kuna sama aja jooksul Eestist kaupasid wälja on weetud — 2.688.109.668 marga wäärtuses.

Seega oleks meie käesolewa aasta esimese poole kaubabilans passiiwne, s. o. sissewedu on 1.552.126.694 marga wõrra wäljaweost suurem.

Prantsuse wastus Brüsseli saadetud.

Berliin, 18. aug. (ETA.)

Prantsuse wastus Inglise märgukirja peale saadeti eila Brüsseli. Kuuldawasti wastab Belgia walitsus täiesti iseseiswalt. Belgia wastus olla neljapäewasel nõupidamisel Theunis'i ja Jaspar'i wahel peajoontes juba kindlaks määratud ja esitatakse esmaspäewal ministrite nõukogule kinnitamiseks. Enne märgukirja Londonisse saatmist tutwustatakse Prantsuse walitsust tema sisuga. Arwatawasti wastab Belgia wäga lühidalt, puudutades ainult Belgiat eriti huwitawaid kohti Briti märgukirjas. Läbirääkimisi rahulepingus Belgiale antud prioriteedi õiguste üle pole Belgia walitsus ülepea nõus alustama.

Stambulijski kabineti liikmete protsessi pole olnud.

Berliin, 17. aug. (ETA.)

Bulgaaria saatkond liikkab ümber sõnumi surmaotsustest Stambulijski kabineti liikmete wastu. Asja uurimine kestab edasi. Kohut pole weel olnud.

Mussolini — hertsog.

Berliin, 17. aug. (ETA.)

Fascistide Rooma marssimise aastapäewal tõstwat Itaalia kuningas Mussolini kuuldawasti hertsogi aujärjesse.

Nõukogude wastane mäss Buhaaras.

Berliin, 18. aug. (ETA.)

Konstantinoopoli sõnumi järele puhkes Buhaaras ja Fergaanas lahti nõukogude wastane mäss, mida juhib endine Enwerbey ohwitser Selim pasha, õhutades mohamedlikke elanikke pühale sõjale nõukogude Wenemaa wastu.

„Vorwärts" nõuab riigipanga direktorite Havensteini ja Glasenappi lahkumist.

Berliin, 17. aug. (ETA.)

„Vorwärtsi" arwates on dollari kursi nus ülespitamine 4 miljoni Saksa marga ni, mis neljapäewal Berliini börsel sündis, Saksa riigipanga direktori Havensteini käte töö. Ühenduses sellega kirjutab leht: „Kui Havenstein ja Glasenapp ei anna kolme päewa jooksul endi lahkumispalwet ära, nõuab sotsiaaldemokraatlik riigipäewa rühm riigipäewa kokkukutsumist ainumaks otstarbeks — riigipanga autonoomia seadusega ärakaotamiseks. Sotsiaaldemokraadid ei soowi Saksa saatuse juhtimist nädalaks ajaks jätta kätesse, mis kõikide erakondade arwates ei ole küllalt osawad selle saatuse juhtimiseks nii raskel tunnil.

Paberiraha uputus.

Berliin, 18. aug. (ETA.)

Praegu trükitakse igapäem 20 biljoni marga eest uusi Saksa pangatähti. Tulewast nädalast peale hakkab riigipank 46 biljoni marka päewas liikwele laskma.

Angoora jääb Türgi pealinnaks.

Berliin, 17. aug. (ETA.)

Angopra rahwuskogu abiesimees Fuad pasha seletas ajakirjanikkudele, et walitsus on lõpulikult otsustanud Angoorat pealinnaks jätta. Walitsus kawatseb luua parema raudteeühenduse Angoora ja Türgi sadamate wahel.

Kaewandustööliste streik Tšeho-Slowakkias.

Berliin, 17. aug. (ETA.)

Praaga sõnumi järele otsustas Tšehhi ülerüikline kaewandustööliste konwerents katkestada 20. augustil töö kõigis Tšeho-Slowakkia söekaewandustes.

Washingtoni merilepingu täitmine.

Ameerika 28 sõjalaewa hälwitamiseks käsu annud.

London, 17. aug. (ETA.)

Washingtonist teatatakse: Washingtoni merilepingu allakirjutajate riikide esitajad waheta sid merewäe wähenduse lepingu ratifikatsioone. Kohe pärast seda andis ühisriikide deridepartemang käsu 28 laewa lõhkumiseks, mille kogumahutus on 750.000 tonni.

Kommunistide streigiõhutamine nurja läinud.

Berliin, 17. aug. (ETA.)

Kommunistide katsatsus kasutada rahutut meeleolu Ruhris erakonnapoliitiliste sihtide edendamiseks läks nurja pärast seda kui suurem osa kaewandustööliste ajus juba eila hommikul tööle. Täna töötawad kaewandused täie hooga. Rahustamiseks mõjus suuresti kaasa toitlusseisukorra paranemine.

Berliin, 17. aug. (ETA.)

Saksa walitsus määras 200.000 guldenit toiduainete muretsemiseks Ruhri piirkonnale.

Uus walitsus Saksamaal.

Stresemanni kabineti koosseis.

Stresemanni kabinett astus ametisse 14. augustil. Tema on Saksa wabariigi wäljakuulutamisest saadik esimene walitsus, millest sots.-demokraadid ja rahwaerakond üheskoos osa wõtawad, ühes tsentrumi ja demokraatide erakonnaga. Nõnda siis „suure koalitsiooni" walitsus, mille loomine senini alati nurja läks, terawate wastolude pärast sotsialistide ja rahwaerakonna wahel.

Riigikantsler Dr. Gustaw Stresemann wõtab esialgu enese kätte ka wälisministeeriumi juhatamise. Siiamaani ei ole ta üheski walitsuses weel olnud. Stresemann on Saksa rahwaerakonna asutaja ja juht. Tema oli see, kes õõditawa monarhia küsimuse oma erakonnas tagaplaanile tõrjus ning riigi ja põhiseaduse kaitsmise ettepoole nihutas. Ta püüdis juba ammu alust otsida selleks, et tööstus ja töölised saaksid käsikäes tööd teha wabameeliste kodanliste erakondadega, kes nende wahel seisawad.

Riigikantsleri asetäitjaks ja ühtlasi ülesehituse ministriks on saanud sots.-demokraat Robert Schmidt, kes on 1919. aastast saadik olnud kõigis neis kabinettides, millest sots.-demokraadid osa wõtsid.

Tööminister Dr. Brauns, tsentrumi mees, seisis samal kohal Fehrenbachi ja Wirthi kabinetis. Cuno kabinetis oli ta kaubandusminister.

Rahaminister Dr. Hilferding, sots.-demokraat on täitsa uus mees, isegi parlamendist senini wäljaspool seisnud. Elukutse poolest arst, hakkas ta majandusteadust uurima ja wõitis enesele tähtsate teadusliikude töödega laialdase kuulsuse kui põhjalik teoreetik. Tema oli iseseisew sotsialist ja oma erakonna häälekandja „Freiheit'i" peatoimetaja, kaldus aga iseseiswate teskel alati paremale tiiwale. Suure koalitsiooni loomise kordamineku tuleb suurel mõõdul nüüd tema arwele kirjutada.

Toitlusminister Dr. Luther seisis Cuno kabinetis samal kohal. Senisele siseministrile Dr. Oeser'ile on nüüd antud teedeministri koht.

Riigikaitse ministri Geßleri wastu seisid nüüd uue kabineti moodustamisel kaunis terawalt sotsialistid ja nõudsid tungiwalt tema lahkumist. Geßlerile pandi süüks, et tema ei ole suutnud lõppu teha sõjawäe ühenduses seismisele monarhistliste sala - organisatsioonidega. Läbirääkimised läksid terawaks ja ähwardasid kabineti moodustamist nurja ajada. Seal astus Saksamaa president ise wahele ja seletas, ennem paneb tema oma ameti maha, kui et ta Geßleri lahkuda laseb, sest wiimane kannab sõjawäe täielikku usaldust. See mõjus. Sotsialistid loobusid oma nõudmisest, ja demokraat Dr. Geßler, kes juba märtsikuust 1920. saadik siiamaani ühtejärge kaitseminister olnud, ja selleks ka nüüd edasi jääb.

Sisseministriks taheti kantsleri poolt kutsuda riigipäewa liige Dr. Fuchs, Rheinimaa ülempresident. Kuid sots.-demokraadid nõudsid seda kohta tungiwalt enesele, ja siin tuli Stresemannil omakorda järele anda. Uueks siseministriks sai riigipäewa liige Sollmann, sots.-demokraat. Walitud riigipäewale Rheinimaalt on tema prantslaste wastu okkupeeritud maades terawalt üles astunud ja selle läbi laialdase lugupidamise wõitnud.

Juure asutatakse okkupeeritud maade ministeerium, ministriks saab Dr. Fuchs. Majandusministriks on wälja waadatud d. Raumer rahwaerakonnast, kes kord rahaminister oli. Postiministri koht on alles waba. Mõeldud on Preisi peaministrit Brauni, sotsialist, walitsusesse kutsuda, ilma kindla ametita.

Käesolewa aasta esimese poole kaubandusline bilans on riigi statistika keskbüroo andmete järgi passiiwne. Nimelt on 1923. a. esimese kuue kuu jooksul Eestisse sissewetud mitmesuguseid kaupasid — 4 miljardi 240.235.362 marga wäärtuses, kuna sama aja jooksul Eestist kaupasid wälja on weetud — 2.688.109.668 marga wäärtuses. Seega oleks meie käesolewa aasta esimese poole kaubabilans passiiwne, s. o. sissewedu on 1.552.126.694 marga wõrra wäljaweost suurem.

Prantsuse wastus Brüsseli saadetud.

Berliin, 18. aug. (ETA.)

Prantsuse wastus Inglise märgukirja peale saadeti eila Brüsseli. Kuuldawasti wastab Belgia walitsus täiesti iseseiswalt. Belgia wastus olla neljapäewasel nõupidamisel Theunis'i ja Jaspar'i wahel peajoontes juba kindlaks määratud ja esitatakse esmaspäewal ministrite nõukogule kinnitamiseks. Enne märgukirja Londonisse saatmist tutwustatakse Prantsuse walitsust tema sisuga. Arwatawasti wastab Belgia wäga lühidalt, puudutades ainult Belgiat eriti huwitawaid kohti Briti märgukirjas. Läbirääkimisi rahulepingus Belgiale antud prioriteedi õiguste üle pole Belgia walitsus ülepea nõus alustama.

Uputus Birmas.

Berliin, 17. aug. (ETA.)

Rangooni sõnumi järele kujunes neeuputus Irriwadi ülemwoolul suureks katastroofiks. Rangooni jõudis 25.000 põgenejat. Riisistandused Lõuna-Birmas on hõwitatud.

Inglise ajakirjandus kaitseb ühemeelselt walitsuse poliitikat.

London, 18. aug. (ETA.)

Mõjuwad laupäewal ilmuwad Inglise nädalalehed käsitawad täna esimest korda Briti märgukirja ja toetawad ühemeelselt selle sisu.

Wanameelne „Spectator" tähendab, et märgukiri tõi kogu waieluküsimuse päewawalgele. Ta toetab täielik. walit. energiliisi samme, pidades silmas aja wõitmise tähtsust ja seletab: „Briti poliitika, kui seda teostada, toob suurt ainelist kasu ka Prantsusmaale endale, kuna Poincaré poliitika toob ainult suurenewaid kulusid läpmatu pika aja jooksul ning tekitab wõitluse, mis ainult liig kindlasti lõpeb Euroopa kokkulangemisega."

Iseseiseu sotsialistlik „The New Statesman" arwab, et aastasadade jooksul oli Briti poliitika jõulikkuse põhjuseks asjaolu, et ta polnud kunagi rajatud sõnadele, waid alati tõeludele. Briti märgukirjas otsaldatud seisukoht ei olenenud Baldwini wõi Curzoni heaksarwamisest, waid oli paratamatalt Briti seisukoht.

Käsitades praegust seisukorda, tähendab wanameelne „Morning Post", mis peale lord Rothermere'i lehtede oli ainus, mis teatud määrani toetas Prantsuse poliitikat, et „teatud seisukohalt wõib Briti märgukirjas näha otsekohest Poincarélle ettepanud küsimust, kas ta soowib liidu edasikestmist wõi mitte. Kui Poincaré wastab jaatawalt ja toob lõpulikka tõenduse omast soowist jääda Inglismaaga lähedasse poliitilisesse ühendusse, saame meie kõik tundma suurt kergendust. Sõdasõstlikku kriisi wõiks siis lahendada ja temast wõib olla ka lõpulikult üle saada."

Sport.

Kergejõustiku meistriwõistlused.

Uued meistrid. Kaks rekordi.

Meistriwõistluste teine päew toimis parematel tingimustel. Wäli küllalt tahenenud, ilm hea, mis wõistlusi tuntawalt soodustas. Kahjuks lonkas teisel wõistluspäewal korraldus; üksikud wõistlusnumbrid kippusid aeglaseks minema; mitmel puhul wõisteldi pikemat aega ainult ühel alal. Kordus ka mitmekordne wiga — wõistlusmääruste järgi kõlbmatute riistade tarwitamine nagu kuulitõukes, kus kuuli kaal 200 grammi wähem oli ja Tammeri tagajärg 14 mtr. 47,5 sm. rekordiks tunnistamata pidi jääma. Tagajärg aga on praeguste andmete järgi tänawu teine maailmas.

Teise päewa tähelepanemise wäärilisem tagajärg oli Ewerl teiwashüppe rekordi parandamine, mis tal wahehüpetes õnnestas 3,5 meetrini tõsta; senine Klumbergi käes olew rekord püüs mitmekordsete katsete peale waatamata ikka weel 3 m. 45,7 juures.

Ootamatust tõi 1500 meetri jooks, kus Willemson oma hariliku taktika — wedamise — kõrwale jättis ja finishiga kord ise wõita tahtis. Peaaegu õnnestas see tal, jäi aga siiski teiseks, kaotades sentimeetriga Gernile. Liiia sai ka mitmekordne 100-meetri meister Perewersin, kes oma koha Keskküülile andis. Abramsi kõrgushüppe rekord jäi Klumbergi pealetungimiste järele siiski löömata paigale. 10.000 meetri jooksus puudus Lossman, wõistlesid omawahel Paal, Sinkel ja Tiisfeldt. Nunter jooksu ei lõpetanud. Uue rekordi andis Weiss 400 mtr. tõkkejooksus.

Tagajärjed:

100 mtr. jooks: 1) Keskküll („Sport" Tall.) 11,7 sek.; 2) Perewersin („Kalew" Tall.) rinna osa järel; 3) Klittim („Sport" Tall.).

Kuulitõuge: 1) Tammer 14 mtr. 47,5 sm. 2) Klumberg 13 mtr. 14 sm. 3) Neumann (Tall. „Kalew") 12 mtr. 50 sm.

Kõrgushüpe: 1) Klumberg 1,76 mrt., 2) Frese („Sport" Tall.) 1,70 mtr., 3) Mihailow 1,65 mtr. (Tall. „Kalew".)

400 mtr. tõkkejooks: 1) Weiss (Tall. „Kalew") 61,9 sek., 2) Liittim 62,3 sek., 3) Saulman („Sport" Tall.) 62,6 sek.

Obaheide: 1) Klumberg 56,44 mtr., 2) Uibopuu („Sport", Tall.) 50,09 mtr., 3) Reblih (Tall. „Kalew") 47,77 mtr.

10.000 mtr jooks: 1) Paal („Sport" Tall.) 35 min. 14,8 sek., 2) Sinkel („Sport" Tall.) 35 min. 35,6 sek., 3) Tiirfeldt (Tall. „Kalew") 36 min. 01,8 sek.

1500 mtr.: 1) Gern („Sport" Tall.) 4 min. 19,8 sek., 2) Willemson rinnajagu järel, 3) Raba („Sport" Tall.).

Täna ärapeetawatesse lõpujooksudesse pääsesid 60 mtr. naiste jooksus: Praks, Einstein, Peen, Jaksi, Rebane ja Jakobson.

400 meetri meeste jooksus: Keskküll 55,0 sek., Willemson 55,2 sek., Klittim 55,4 sek., Hunk 55,7 sek., Saulman 55,6 sek. ja Jaanwaldt 56,3 sek.

Meistriks saamise lootus on jällegi Jaanwaldil, Wõistlused algawad kell 4.

Teiwashüpe: 1) Ewer (Tall. „Kalew") 3,50 mtr., 2) Neuman (Akad. spordi klubi) 3,40 mtr., 3) Martin (Tartu „Kalew") 3,30 mtr.

„SALON" paberossid on Eestis kõige paremad. 20 tk. — 40 mk. O-ü. „TUBAK"

Ühiskegewus.

Tarwitajate keskühisuse tegewusest.

Ülewaade esimese poolaasta kaubandusliisest tegewusest 1923. a.

Keskühisuse üksikute osakondade läbimüügid kirjunesid käesoleva aasta tegewusrikkal esimesel poolel järgmiselt:

Põllumajandusosakonnas 216.460.706 marga wäärtuses, toiduainete osakonnas 116.803.261 marga wäärtuses, riide- ja pudukauba osakonnas 62.282.711 m. wäärtuses, naha- ja tubakakauba osakonnas 52 milj. 989.226 m. wäärtuses, keemia osakonnas 29.569.248 m. wäärtuses, majandustarbeeosakonnas 7. 428.663 m. wäärtuses, kalastustarbete osakonnas 3.518.161 m. wäärtuses raamatukauba osakonnas 3.226.347 m. wäärtuses, wälisladudes ja osakondades 69.495.636 m. wäärtuses ja komisjoni kaupu müüdi kokku 36.988.114 m. wäärtuses.

Müügiosakonna tegewus on möödunud poolaasta kestel iseäranis elaw olnud. Nii on käesoleval aastal tellimiste wastu wõetud 27.893 tükki 550,6 miljoni marga wäärtuses, kuna 1922. a. esimesel poolel tellimiste arw 21945 peale ulatas Mk. 448,4 miljoni wäärtuses. Käesoleval aastal on 6 kuuga kaubaartweid wälja läinud 14.268 tükki, läinud aastal sama ajaga 11.589 tükki.

Transportosakond on möödunud poolaasta jooksul talitanud kaubawedu 1.416.242 puuda raskuses ja üheteistkümnes mitmesuguses kinnitusseltsis kokku 1277 kinnitust teinud Mk. 2. 966.000 wäärtuses.

Köik

raamatusõbrad ja kõik, kes raamatu wastu huwi tunnewad, nõudke meilt meie kirjastusel ilmunud kõige täielikum

„Raamatute Intwustaja nr. 4"

hulga artiklitega ja piltidega tekstis, ning 1. oktoobrist 1922. a. kunni 1. juulini 1923. a. ilmunute ajalehtede ja raamatute nimestik. — Tellimise juures saata 10 marka postmarkides saatekuludeks.

K-ü. „LOODUS" Tartus,
Wana uulits nr. 1.

Ülikool.

Administratiiw-õiguse professor Dr. S. v. Cseke

hakkab jügisel loenguid pidama järgmistes ainetes: 1) Allgemeines und estnisches Verwaltungsrecht 4 t., 2) Verwaltungsgerichtsbarkeit 1 t. ja Ungarische Verfassungsgeschichte 1 t. Aeg ja koht antakse edaspidi teada. —t—

Uute üliõpilaste arw

kaswab iga päewaga. Kuni käesoleva ajani on ligi 500 üksseastumise joowiawaldust ära antud; on arwata, et uute üliõpilaste arw ka tänawu tuhandeni tõuseb, nagu ta mineval aastal oli.

Seega ulatuks siis üliõpilaste arw meie ülikoolis tublisti üle nelja tuhande.

Prof. Dr. W. Süss,

kes ülikooli poolt klassilise, eriti ladina filoloogia õppetoolile professoriks Leipzigist kutsutud, jõuab Tartu oma kohuste täitmiseks septembrikuul. —t—

Aj. noor. assistentide k. t.

anorg. keemia laboratooriumi on ülikooli walitsuse poolt ametisse määratud Jaan Kranig ja Hans Laur. —t—

Üliõp. Elmar Roger

on nimetatud aj. abijõuks agrikultuurkeemia kabinetti. —t—

Ülikooli raamatukogu

raamatukoguhoidja k. t. on walitud Eduard Wigel. —t—

Kõrge headusega hügieenilise waliga paberossid. 20 tk. — 25 mk. „Laulupidu" O-ü. „TUBAK"

Õnnetused ja kuritöod.

Warguseb Tallinnas.

17. jkp. warastati Hans Indusel korteris olewast kapist 100 rubla Wene kuldraha ja 50.000 marka Eesti raha. Kõie uul. nr. 1-a elutsewal Sophie Põld'il pesukõõgist mitmesugust pesu 5500 marga wäärtuses. Kõie uul. nr. 1-a elutsewal Marie Woikal mitmesugust kraami ja õmblusmasin 10.000 marga wäärtuses. August Nõclal Maakri uul. nurgal wankri pealt present. Magdalene Ilstil pöörningult mitmesugust pesu 6000 marga wäärtuses. Terase uul. nr. 3-a elutsewa Israel Rubinsteini korterist jõusemurdmise teel suuremal arwul mitmesugust kraami, kuid mis nimelt ära on warastud, esialgu kindlaks tegemata, ja Liisa Lehtil rahamapp üheks raha ja dokumentidega. —ll—

Tagaotsitaw kurjategija Walgas tabatud.

Neil päewil tabati Walgas politseiwõimude poolt keegi tundmata isik, kes end Aleksander Hanin p. Kask'iks nimetanud ja alaliselt Riias elawat. Walga kriminaalpolitseis näidati Kask'ile tuntud kurjategija ja ärapõgenemd wangi Aleksander Joosepi p. Lest'i päewapilt ette, mis tema ilma, et nime oleks waadanud, omaks tunnistas seletades, et olla üksford eksikombel kui lahtilusalune registreeritud. Lest on tagaotsitaw mitmete suuremate kuritegude eest ning paigutati wangimaja. —ll—

Kaks warast tabatud.

Uuel uul. nr. 28 ajutwa maja pöörningult warastati sissemurdmise teel mitmesugust kraami umbes 23.000 marga wäärtuses ära. Kahjus toimepandud warguses langes Trofei Aganitshe peale, kes tabatud ja end warguses süüdlaseks tunnistas ning kelle juurest warastud kraam üles leiti ja omanikule tagasi anti, kuna aga waras wangimaja paigutati.

Arehna uul. nr. 8 ajutwast pesumajast warastati ajajooksul mitmesugust pesu 20.000 m. wäärtuses ära. Tehti kindlaks, et warguse on toime pannud sama pesumaja pesu wäljawedaja R., kelle siis warguses kindlaks tehtud ning tema wastuwõtule wõetud. —ll—

Surnukeha leitud.

4. aug. õhtul leiti Wõru wallas maantee kaldalt tundmata meesterahwa surnukeha.

Juurdlusel selgus, et surnu oli Wõru maak. Aleksandri walla kodanik Johan Repp, 77 a. wana.

Rõõwimise ega wägiwalla tundemärke surnu juurest ei leitud. Arstiliselt ülewaatusel selgus, et surma põhjuseks olnud üleliigne alkoholi tarwitamine. —r—

Nõudke ainult tuntud
Prof. H. Jürgens'i
Bor-Tymol seepi
Londonis suure kuldaurahaga treenitud.
Kaubamärk „pesew laps".
Kõik farnadused lilkale tagasi.
Kõrgemas headuses tualettseep: wistrikute, tedretähtede, päewa põletuse ja üleliigse higistamise wastu, teeb naha siledaks ja walgeks.
Müük apteekides, rohu- ja teisles paremates kauplustes.

Teaater ja muusika.

„Estonia" teaatri hooaja awamine

on määratud teisipäewa 21 jkp. peale, mil ettekandele tuleb A. Kitzbergi uus neljawaatusline komöödia „Neetud talu". Peaosades esinewad prl. Hellas ja proua Niilus ja Aja Martinson ning härrad Kr. Hansen, Lauter ja Kurnim.

Keskpäewal, „Aida" — Verdi ooper.
Neljapäewal, teist korda „Neetud talu",

Meie teaatrikultuuri süwendamisest.

Wiimastel aastatel on wanemate kultuurimaade eeskujul ka meie pealinna teaatrid püüdnud omale soetada ja kaswada kindlat harrastajate rühma oma publikumi keskel abonement-kaartide wäljalaskmise teel, mis kindlustawad teatrid eesõiguste pääsetähtede saamisel, eriti enamasti wäljamüüdud esietenduste, millele pääs harilikul teel raske, wähemasti ühenduses tüütupika sabasseismisega.

Neist abonementidest huwitatute tähelepanu juhime täna unendusele, mille „Estoonia" teaatri juhatus on tarwilikuks arwanud käesolewast hooajast algades maksma panna. Tuleb konstateerida, et meil näib, kui mitte lõpuliselt kujunenud, siis kindlasti kujunewat eriline jõnadraama publikum ja eriline muusikadraama publikum. Sellele wastu tulles ongi „Estoonia" teaater teineteisest lahutanud abonemendid jõnadraama ja muusikadraamajaoks.

Esimesena abonement-etendusena jõnadraama rühmas tuleb käesolewal hooajal ettekandele A. Kitzbergi neljawaatusline komöödia „Neetud talu", mis ühtlasi on hooaja awamisetenduseks teisip., 21. jkp.

Laewaraigu teated.

Siisse tulnud 18. augustil:

Soome aurik „Tolli" Helsingist tühjalt elusloomi peale wõtma. Saksa aurik "Oband" Stokholmist tühjalt, wõtab Wene-Balti tehasest wana rauda peale. Soome aurik „Ebba Munck" Helsingist reisijate, posti ja segakaubaga. Soome aurik „Torneo" Helsingist Soome raudteelastega, jõitis kohe tagasi. Saksa aur. „Andreas Hütt" Rasserburgist heeringakoormaga. Soome aurik „Ariadne" Helsingist reisijatega, wõtab reisijaid juure ja läheb Stettini. Eesti aurik „Eestimaa" Pärnust üle Kuressaare ja Hiiumaa reisijatega ja segakaubaga.

Wälja läinud samal ajal:

Eesti aur. „Baltonia" Aalborgi Wene transiit-wiljaga. Eesti aurik „Thorsten" Stettini reisijate ja segakaubaga. Inglise aurik „Baltabor" Londoni reisijate ja segakaubaga. Soome aurik „Viola" Helsingi reisijate, posti ja segakaubaga. Soome mootorlaew „Roland" Lapwiki tühjalt. Soome aurik „Pellermo" Helsingi elusloomadega. Inglise aurik „Glen Janar" Helsingi tühjalt. Eesti aurik „Grenen" Hiiumaale ja Kuressaare reisijate ja segakaubaga. Eesti aurik „Kungla" reisijate ja segakaubaga Lokisale.

Ilmateated.

Loodetaw ilm pühapäewal, 19. augustil.

Kesknõrge kiirusega idatuul. Muutlik pilwitus. Wihmajõud. Päewal mähe joojem, öösel jahe.

Ilmade ülewaade 18. augustil.

Uue madala rõhkonna miinimum on juba Taanimaa kohal — 744 m/m. Kõrge rõhkond Uiskaja lahes ja põhjapool Islandi — 761 m/m. Uues madalrõhu piirkonnas on laialdased wihmajõud.

Kuues üleriitline kooliõpetajate kongress.

Meie eilases lehes on hra J. Annussoni poolt usuõpetuse küsimuse kohta esitatud teesid ekslikult prof. Põllu teesidena nimetatud. Prof. P. Põld esitas kongressile kaalumiseks järgmised teesid:

1. Religioon on üks inimese põhitarwidustest, mida ei saa mitte samastada tema tunnetus- ehk teadmistungiga, waid mis lõuseb wajadusest leida eluwäärtust ja mõtet, astuda kitsast inimlisest piirkonnast wälja transtsendentsuse ilma, kus inimene oma olemisele leiab uue keskkoha ja põhja igaweses jäädawas eluprintsiibis (Jumalas) ja sellega iseenesest üle kaswab.

2. Sellelt seisukohalt on religiöösne kaswatus koolis tingimata täidetaw kohustus. Sest kooli ülesanne on kaswatada lapse kogu waimliskõlblist olemist ja edasi istutada temasse kõik inimkonna kõrgemad warad, mille hulka kuulub eestkätt ka religioon. Nagu ei saa eitada lapse õigust teadmise ja üldhariduse kohta, nii tuleb ka jaatada tema õigust religiooni kohta.

3. Lapsele ei ole tema arenemises religioon mitte wõõras. Temale on omane andumus, ujaldus, alandus, tänumeel, rõõm heast, mis religioossiste tundmuste hulgas tähtsamat osa ekendawad, tema tunneb ka juba teatawal määral seda dualismi, mis walitseb inimese ideaalide ja tema tegeliku wõimise wahel ja mis üheks tugewamaks tõukajaks religioonile. Ka tema elu liigub kahe poole wahel — sündimine ja surm, mis paneb mõtlema elu sihi ja tähenduse üle.

4. Religioon on õpetataw eestkätt eeskuju ja kokkupuutumise teel usklikkude isikutega, kellest lapse tundmused ja tahe religiöösselt siittuwad, kuid ka õpetuse teel.

Õpetuse kaudu antakse edasi need ettekujutused, mõisted ja õpetuslaused, milles mingi religioon iseenese kohta teadwusele jõudnud (religiooni materjaalne edasiandmine). Tema kaudu on aga ka wõimalik lapses usku kui elawat tundmust ja weendumust äratada, kui laps fantaasia abil kokkupuutumisesse wiiakse religiöösseid wäärtusi kandwate isikutega ning situatsioonidega, mis wastawalt tema tundmus- ja tahteelu affitseeriwad (religiooni formaalne edasiandmine).

Waielustest prof. P. Põllu ja J. Annussoni teeside kohta selgub, et suurem osa kooliõpetajaid usuõpetuse õpetamist koolides soowitawaks peawad.

Selle järele esitatakse kongressile referentide prof. P. Põldi ja J. Annussoni poolt õneainele wastawad resolutsioonid põhimõtteliseks wastuwõtmiseks. J. Annussoni resolutsioonid tunnistatakse wastuwõetawateks, kuna prof. P. Põldi resolutsioonid pea wiimaseni tagasi liikatakse.

Resolutsioonide lõpulik wastuwõtmine sünnib hiljem

Kooliõpetajate kutse-eetika

üle refereerib J. Piiskar. Kõneleja tutwustab kongressi kutse-eetika sihtjoontega ja selgitab üksikasjalikult selle elulist tähtsust. Kutse-eetika tarwidust põhjendab referent asjaoludega, et meie kooliõpetajaskond weel küllalt oma kutse kõrgusel ei seisa; pealegi on kooliõpetajaskonnas palju juhuslist elementi, kes oma kutsele kohased pole. Sarnase elemendi kõrwaldamiseks aitab suuresti kaasa kutse-eetika, kui see kooliõpetajaskonna poolt wastuwõtmist leiab.

Referent arwab, et kutse-eetika nõuete teoslamise tagajärjel kooliõpetajaskond tõsedamaks muutub, mis omakord kaswatuslise töö wiljarikkamaks teeb.

Kutse-eetika peab ära tähendama piirid, millest ei tohi ületastuda õpetaja, kui teatawa elukutse alal töötaw isik.

Edasi tutwustab referent kongressi kooliõpetaja kutse-eetiliste nõudmistega ja selgitab üksikasjalikult nende sihti.

Muu seas sisaldab kawa kooliõpetajate aukohtu sisseseadmise korra, määrab ära aukohtu koosseisu ja tegewuspiirkonna.

Referendi poolt esitatud kawa näib poolehoidu leidwat.

Koosolek lõpeb kell ¾10 õhtul.

Kongressi 3. päew.

Karskusõpetuse kohta koolis;

esinewad referaatidega A. Usai ja karskusinstruktor J. Johanson.

Esimesena kõneleb aine üle A. Usai.

Referent juhib kongressi tähelepanu nende kahjude peale, mis alkoholi tarwitamise tagajärjel tekiwad.

Kõneleja leiab, et seni peaasjalikult karskustööd wanemate inimeste juures tehtud, kuna lapsed, kes weel tõsiselt karskused, kõrwale on jäetud. Suurt tähelepanu tuleks pöörata karskusõpetuse peale laste ringkonnas.

Karskusõpetust koolis peaks siduma kõlblusõpetusega; iseseiswalt seda käsitada pole soowilik. Karskusõpetust wõiks käsitada koduloo, emakeele j. t. tundides.

Karskusõpetus koolis peaks wastama õpilase waimlise arenemise astele. Ei wõi töökawasse küsimusi wõtta, millest lapsel weel arusaamist pole. Karskusõpetusega wõiks algust teha 10—11-aastaste laste juures.

Teiste õpeainetega ühendatult oleks karskusõpetusel see hea külg, et seda objektiiwselt käsitada wõib.

Tähtis karskusõpetuse sisseseadmise juures oleks wastawate töökawade kokkuseadmine. Kõik karskusse puutuwad küsimused peaksid põhjalikku selgitust leidma. Kooliraamatud peaksid aineid sisaldama, mis karskuskiisimusi käsitaks ja selgitaks.

Karskusõpetus peaks sundusliku õpeainena koolitundide kawasse üles wõetama. Kooliõpetajad peaksid asuma täiskarskuse alusele ja õpilastele eeskujuks olema.

Referent J. Johanson ühineb eelkõneleja arwamistega ja tutwustab kongressi wäljamaa karskusõpetuse metoodidega. Norras käsitatakse karskust terwishoiu tundides. Soomes on karskuse õpetus seadusandlisel teel maksma pandud. Inglismaal ei walitse karskuse õpetuses ühtlus. Kooliõpekawas on karskusõpetuse tunnid juhuslikud, kuid kawakindlad. Saksamaal käsitatakse karskusõpetust teiste õpeainete tundides.

Meie oludes teenib tähelepanu karskusõpetus sama kui wäljamaalgi. Karskusõpetus iseseiswana wõetud oleks aine poolest liig waene selleks, et õpilast ergutada karskustööle.

Nõue, et meie kooliõpetajaskond täiesti karske peaks olema, on läbiwiidaw alles paljude aastate jooksul.

Referaadile järgnesid läbirääkimised.

J. Piiskar: Sõnalist karskusõpetust noorsoo keskel ei saa heaks kiita, tuleks tegutseda aktiiwselt. Noortele, kes alkoholiga weel tegemist pole teinud, ei ole tarwilik sunsõnalist õpetust anda, sest see ei anna neid tagajärgi, mida loodetakse.

Teiste sõnasoowijate poolt toetatakse ühemeelselt karskusõpetuse tähtsust koolide õpekawas ja awaldatakse soowi, et karskusõpetuseks kindel kawa wälja tuleks töötada. Mõnelt poolt rõhutatakse eriti, et kooliõpetajad ise karsked peaksid olema.

Läbirääkimiste lõpul esitatakse referentide poolt kongressile rida karskusesse puutuwaid resolutsioone.

Algkooli õpekawad

referendid Chr. Brüller ja G. Neial.

Esimesena kõneleb aine üle koolinõunik Chr. Brüller. Referent arwustab 1921. a. maksmapandud algkooli õpe- ja tunnikawasid ja esitab kongressile rea puudusi, mis kawa kokkuseadmisel tähelepanemata jäänud.

Kawade sisulist külge selgitades leiab referent, et seal tarwilik ühtlus ja kokkukõla puudub. See asjaolu takistab õpeainete koondust terwikuks ja killustab asjata õpetuslist tegewust. Kõik kawad on wäga laialdased, nad on ületäidetud aine ja materjaali rohkusega. See asjaolu kaswatab pealiskaudsust töös. Pealegi on kawad liig üldlaadi ja sisulised. Neis puudub sisemine paendumus ja kohanemine mitmesugustele oludele ja tingimistele. Weel arwustab referent olewaid klassi ja aine jüsteeme.

Arwesse wõttes nimetatud puudusi, tuleb haridusministeeriumi ees esineda soowiga, et eeltööd tegema hakataks algkoolide õpekawade ümbertöötamiseks.

Referent esitab kongressile rea asjasse puutuwaid ettepanekuid.

Sama aine üle kõneleb koolinõunik G. Neial. Referent täiendab eelkõneleja poolt esitatud kõnet mitmesuguste näidete waral ja rõhutab eriti, et koduloo aine õpetamine peaks tingimata emakeele õpetaja käes olema.

Paberossid „EVA„ on nüüd weel paremad, kui alguses olid. — — „O-ü. TUBAK"

Palume
kõiki suitsetajaid meie alles wäljalastud paberosse
„START"
20 tükki — 10 marka
teiste samahinnaliste paberossi sortidega wõrrelda.

Kõige paremad ja nõuetawad tubakad on:
„Stambul" 1/8 ℔ 45 mrk.
„Kuld Kotkas" 1/8 ℔ 35 mrk.
„Kuld Ankur" 1/8 ℔ 30 mrk.
„Põhja Põder" 1/8 ℔ 25 mrk.
„Meremees" 1/8 ℔ 20 mrk.
Sáada igal pool
O-ü. „TUBAK"

Headuse ja odawuse rekord 20 tk. — 10 mk. paberossid „Morits" O-ü. „TUBAK"

Tartust — Berliini

Eelkood.

Ajalehed olid juba kirjutanud, et ma päewade eest teele olewat asunud, kuid weel laupäewal 11. aug. olin Tartus, mis kirjade järele minu alalisseks asukohaks loetakse, sest et minu reisikohwer reisi waheajal Tartus ühel suurel pööningul seisab, kuna Tallinnas korteri puudusel kohwririumi ei leidu. Kodumaal olen ka alati reisil, kuid seal lasen juba ilma kohwrita, et odawamini läbi saaks, nagu Tallinnas peatades ka hoopis ilma korterita iihes „Kaja" toimetustoas öösiti jalgu puhkan. Meie demokraatlikud elutingimused ei luba nimelt teistmoodi elada.

Aga oli ka põhjusi, miks Tartust teele ei pääsenud: sedakorda pidi reis Kopenhagenisse ulatama ja nimelt Saksamaa kaudu minema, kuna terwis weeteed ei kannata ja sõiduluba nõutamine juba Nõotsi kaudu sõitmise himu häwitas ning neljandat teed Kopenhagenisse ei olegi. Aga Saksamaa kaudu sõitmise wastu rääkisid peale omaksete kõik asjaolud, sest just 11. aug. kubiises Tartu Hiiobi sõnumitest Saksamaa kohta: Saksamaal olewat mäss lahti ja kommunistid pukis ning kõik asjad täiesti segi. Iseenesestki mõista, et raudteedel liikumine seisab ja kodanlasi hooga puuakse. Ei tea, mis sinna otsida, otsegu muidu otsa ei wõiks jaada.

Neid jutte ei räägitud mitte minu jaoks, waid nii muidu uudisena, ja mitte ainult mulle, waid raatuse ees oli kõneldud, kohwikus oli kõneldud ja igal pool oli kõneldud, raudteelased teadwat kindlasti, inimesed olid Eydtkuhnenist tagasi sõitnud, et mitte Saksamaal segaduses hukka jaada.

Tõttasin telefoni juure, kutsun Tallinnast „Kaja" toimetuse wälja. Noh, aga wõite arwata, et tundisid pidin ootama, enne kui kõnejärje kätte sain. Ja kui käes oli, kuulsin, et wälisosakond polnud traaditeel tulnud teateid weel saanud, — ühe sõnaga piisti hädas!

Panin telefoni toru kõrwa äärest ära ja astusin raatuse ette, et mõtteid klaarida, kui märkasin ühte huwitawat isikut kohaliste ülemuste saatel „Linda" kohwiku poolt lähenewat: Eesti esitaja Berliinist Ants Simm. Noh, mis nüüd wiga, saan teateid otse ametlikust allikast. Simm kinnitab ka, et Saksamaal ei tule ilmaski kommunistlist mässu ja et tema neid jutte ka on kuulnud ning „Postimehe" juures telegramme lugenud, mille järele Saksamaal peale marga kursi kõik korras on.

Enne õhtut tulid weel mitmelt poolt teated, et Saksamaa laul lauldud olewat. Kuna aga kõik muud sõitmise wõimalused mööda lastud, laewad ära sõitnud, Nõotsi wiisa wananenud, homme pühapäew ja ametikohad kinni, Saksamaa sõidupiletid ostetud ning 15. augustil tingimata tarwis Kopenhaagenis olla, siis sõitsin sama päewa õhtul Saksamaa poole tulema. Tartus pandi mind kuulsaks saanud kolmanda klassi rahwastewahelisesse magama, kolme juudiga ühte kongi, tekki ei antud, olewat täitapmise wabrikusse wiidud. Olin rõõmus, et need öösised roomajad seal otsa saawad, aga siiski — minu kolmele Israeli seltsimehele anti kõigile tekid. Esimese uinaku pealt äratasid mind Walgas ametimehed: kaks passitwaatajat ja kaks tollitat, kes kõik üksikult käisid ja otsegu kokku räägitult weerandtunniliste waheaegadega, kuid pole ka midagi parata: kolmanda klassi und ei tohi ju kunagi esimese klassi rahuga magada, pealegi, kui kommunistide maale sõidetakse. Kuigi nüüd iga mees Tartust, Tallinnast, Wõrust ja Walgast Berliini sõidab, ilma et sellest reisikirja teeks, mõtlesin jedakorda siiski harukordse aja pärast sule kätte wõtta ja weel seda siidikamalt, kui weel tõesti Berliini peaksin jõudma.

Esimesed uudised.

Pühapäewa hommikul, 12. aug. kell 7 jõudsin Riiga ja oistin kohe ajalehed, et öösisi uudiseid teada saada. Esimese pilguga oli seisukord selge: Saksamaal pole midagi iseäralist lahti, Berliinis streigitakse maa-alustel raudteedel, gaasi- ja elektriwabrikutes, liikumine seisab uulitsaraudteedel, mõnes muus linnas on ka streikisid, kaugeühenduse raudteed liiguwad korralikult. Sotsialdemokraadid on oma nõudmised awaldanud ja tahawad walitsusesse astuda, walitsuse kriis on möödapääsemata, uueks peaministriks saab Dr. Stresemann rahwaerakonnast.

Prantsus- ja Inglismaal on suur kummus walitsemas, millest karta on, et see ka Kesk- ja Põhja-Euroopasse tungib. Inglismaal olnud juba 88° wilus, nii siis wist küll päikese käes juba keemise punktil. Tõepoolest, asi läheb huwitawaks. Kaasreisijaid on rohkesti, isegi tosina wõrd kodumaalasi, kes Königsbergi messele sõidawad, mis homme awatakse.

Põllutööde seisukord waguni aknast waadates.

Lätimaa põhjapoolses osas kuni Riiani jätawad põllud punkt sama muljе, mis Eestiski: kõik hiljaks jäänud. Riiast lõunapool, Kuramaal on rukis juba kaunis kollaseks läinud, kuna odrawäljadel lehejõõdikute häwitustööd märgata pole. Wihm on igal pool rukki maha lööpud ja tuul selle ära sasinud. Maisaheinategu on terwel Lätimaal pooleli, suuremalt osalt pole niitmist alustatudki ja mis niidetud, on kaarel wõi saadudes kopitama läinud ja täiesti ära rikutud, heinakuhje on wähe näha.

Leedumaa waated ei lähe esiotsa Läti omadest lahku, kuid Schauli maadel on juba esimesi rukkihakkisid näha. Kowno ümbruses on rukkilõikus pooleli, Sakse piiril juba lõpukorral. Heinatöö ei ole Leeduski lõpetatud, kuna saadud mõnel pool weel silmi paistawad. Kesakorduse tööd algawad ka Kowno ümbruses ja on Leedu läänepiiril täitsa lõpule wiidud. Oder ja lina hakkawad Lääne-Leedus juba kolletama, kaer on weel haljas. Kartulid on Lätimaal täis õites, Leedumaal õitsemist lõpetamas, pealsed igal pool rikkumata. Kõik wiljad on mõlemas riigis hästi kaswanud, lina on kohati wäga ilus (Lätimaal weel õitsemas), kuna rukis Leedus kohati liihikese kõrrega, harw ja kasteheinane on. Tatar ja jinine lupiin on Leedu linwakatel wäga ilus.

Üks nähtus paistab Leedu talurahwa elukorrast ka raudteel sõites silma, mis mitte majanduslisest jõukusest tunnistust ei anna. Nimelt wõis paari aasta eest näha, kuidas Leedumaal sõja läbi riiüstatud külades ja taludes walgetest palkidest suurel arwul uued hooneseinad üles kerkisid, mis tunnistasid uuesti ärkawast elust ja lootusest noore iseseiswuse saawutanud rahwa juures. Niiid aga näeme, et neist hooneiest nii mõnedki weel katuse alla pole jõudnud: mõnedel on paljad seinad, teistel ka paarid ja rootwikud peal, kuid puudub katus; on teisi uusi majasid kas ühe külje wõi poole katusega ja wähe päris walmis tehtuid. Näha on, et põllumees ise ei jõua ehitust lõpule wiia ja riik ei jõua wõi ei taha ka aidata.

Riigil enesel näib ka palju ehitamist olewat, kuna raudteedel pea kõigi sõja ajal ehitatud ajutiste puusildade asemele betoon- ja raudsillad ehitatakse, jaamahooneid ehitatakse ja uuendatakse, liinil liipreid ja ioopaid wahetatakse. (Järgneb.)

KIRJUD TEATED MAAILMAST.

Inglaste reisipalawik.

Ühele Pariisi ajalehele kirjutatakse Londonist: Kestinwi tähendab inglastele määratumat rahwaste ränd amist. Nimelt esimestel augusti päewadel, kui uus puhkusele minejate järg algab, walitseb Londoni randteejaamades hirmuäratow tung. Lõbureisijate salgad lähewad lühikestele ringreisidele Euroopasse, ehk nagu inglane ütleb, mannermaale ja passiojakond Westministeris on wististi küll kõige rahwarikkam koht suurlinnas. Abitud reisijad, kes Euroopa keerulisteesse passioludesse ei ole pühendatud, küsiwad ametnikka üle igasuguste küsimustega. On isegi sarnaseid lapselikka inimesi, kes kartuses sõidu eest üle Pas de Calais merekitsuse, arglikult küsiwad, kas mitte mingisugust rohtu ei leidu merehaiguse wastu. Noore abielupaari kohta peetakse heaks kombeks mesinädalaid mööda saata mannermaal, ja nii mõnigi õrn mõrsja, kes heameelega oleks wabad tunnid mööda saatnud oma noore peigmehega Themse'i kaldal ehk roheliste parkides, rõõmsat suwiõnne maitstes, on sunnitud oma elu passiojakonna eesruumis kinnitama, kuna miss Ethel wõi miss Mary enesele pähe on wõtnud oma pulmareisi teha Prantsusmaale ehk Hollandisse. Sagedasti on aga noored, kes wälispassi soowiwad saada, weel laulatamata ja reisi põhjuste ülestähendamisel „pulmareisina" püütakse sellepärast seisukorda wähe pehmendada. On küllalt juhtumisi, kus kõige suuremas siiütuses natukene waletatakse ja noored daamid, kel mingisugust laulatustähte ei ole, esinewad proudena. Passiojakonnas püütakse nüüd energiliselt selle wastu wõidelda, et armastajate paaride siiütud pettused ei suudaks sarnastele reisidele seaduslikku ilmet anda.

Üldine reisipalawik on enesega kaasakiskunud ka puruwanameelseid inglasi, kes waremalt enesele sugugi autokohaseks ei pidanud oma kodusaarelt lahkuda. Need isamaalased kannaksid Old Englandi (Wana Inglismaad) oma iseäraliste traditsioonidega enesega kaasas reisikohwrites ja päriwad näit. ametnikkudelt murelikult, kas nad Belgias wiimati ei pea oma armsatest eluwiisidest loobuma. „Kas osatakse laewal ka Ingliskeelt?" küsiwad nad hirmunult. „Mitu franki wõib saada naelsterlingi eest? Kas Belgias on ka pruukostiks sinki munaga? Kui palju maad on Antwerpenis sealt ja sealt Grand hotellini?" — „Meie püüame sarnaste küsimuste peale ikka wiisakalt wastata", wastas hiljuti ohates üks ametnik Inglise passiosakonnas, „aga kui kahjatsemiswäärilised ja paljukannatanud inimesed wiimaks meid ära tüütawad, ei tarwitse selle juures mitte imestada."

Prantsuse lenduri kõrgusrekord.

Lendur 11.000 meetri kõrgusele tõusnud. Mis lendur seal nägi ja tundis.

Pariisi lehed kirjutawad: Prantsuse lendur on löönud Ameerika lenduri Mac Ready ilmarekordi, mille wiimane 28. sept. 1921. Ohios üles seadis aeroplaanil, mis 10.518 meetri kõrgusele tõusis. Selle rekordi, mille kordamine näis peaaegu wõimata olewat, filmaspidades hiiglaraskusi, mis sellega ühenduses, saawutas kuulus Prantsuse lendur Sadi Lecointe, kes hiljuti 11.000 meetri kõrgusele tõusis. „Ma olen," seletas ta, „waremalt juba kaks korda katset teinud ja esimest korda 8000, teisel korral 9000 meetri kõrguseni tõusnud. Wäikene mootoririke sundis mind maandunma, aga ma rahustasin end mõttega: järgmine kord õnnestub see igatahes paremini! Ja ma ei ole mitte eksinud." Weel lenduri kasutasse mähitud, astub lendur aeroplaanist wälja ja ulatab aeroklubi kohtunikkudele mõlemad witseeritud barograafid. Üks näitab 10.800 ja teine 11.000 meetrit. „Ma oleks kergesti ka 12.000 meetrini wõinud tõusta," seletas Sadi Lecointe, „kui minu hapnikutagawarad ei oleks kiiresti otsa lõppenud. Kui märkasin, et mu hapnik oli juba lõpukorral, kiirustasin maandumist." Ta wõttis maske eest ära ja seletas edasi: „Mul hakkas igatahes natukene külm, aga minu lenduri-kaitses mind siiski suurepäraselt õhukeste õhukihtide lõikame auru wastu mutnasjuttulises kõrguses. Nagu näete, on minu saapad ja kindadki nahkadega seest wakustatud. Soojamõõtja langes kuni 50° alla nulli. Tuul tõusis alalõpmata kogu ülestõusmise ajal, kuid ei ajanud mind sihist siiski kõrwale, nii et ma ikka loodis aerodroomi kohal wiibisin, kust ma õhku tõusin. Tõusu ajal tundsin wähe peawalu, mis mind siiski ei eksitanud lasta enesele lõunat hästi maitsta. Minu lend kestis täpselt üks tund ja 25 minutit. Ma ei tahtnud oma mootori mitte iseäranis pingutada, muidu oleks aga wõinud olla weel parem. Hiljuti lendasin ma 21 minutiga 8000 meetri kõrgusseni. 10 klm. kõrgusel nägin siigawal enese all ainult pilwedemere maa kohal ja oleksin kootanud teadwuse ajast ja ruumist, kui minu aparaat ei oleks wõimaldanud minule haruldaselt täpset orienteerumist."

Endine Saksa keiser ja kroonprints.

Keiser unistab jälle wõimukandjaks saada.

„Manchester Guardian'i" kaastööline on hiljuti Hollandis wiibides ,mun seas käinud ka endise Saksa keisri ja kroonprintsi juures ja kirjutab oma muljetest tähendatud lehe nädalawälsaandes. Teatawasti elab Saksa keiser Wilhelm II. Hollandis Doorni linnakese läheduses ja kroonprints Wieringeni saarel. Kroonprintsi kohta kirjutab Inglise leht: „Tema juukseid on täiesti hallid, nägu on ünnmargusemaks muutunud, kuid näojooned siigawamale wajunud. Igapäewase spordi tõttu on ta oma keharammu hästi alal hoidnud. Kõnelemiswiis on endiselt järsk ja katkendline. Tema ettekujutus elust on aga lihtne. Ta ei kurwasta ega filosofeeri, waid wõtab asju nagu nad on, ilma nende põhjuseid uurimata. Ta on ka wastandina oma isale waba igasugustest unistustest." Inglise kirjasaatja seletuste järele, nii palju kui seda uskuda wõib, ei tundwat ta sugugi kibedust Saksa wabariiklise korra üle, waid armastamat selle kohta tähendada: „Riik on ju abinõu otstarbeks ega mingisugune otstarwe ise." Kui temaga kodanlise mõõsu wõimalustest kõnelda, siis kehitab ta ainult kahtlewalt õlgu. Heameelega soowiks ta küll Saksamaal elada, eemal igasugusest poliitikast, ehk ka Ameerikasse sõita, sest sealne eluwiis, töö ühenduses spordiga, meeldiwat temale kõige enam.

Endine kroonprints wõib saarelt lahkuda ainult Hollandi ohwitseri saatel ja kui ta Doorni sõidab isale kiilla, peab ta suurtest linnadest ringi sõitma. Ohkkond, milles endine keiser Wilhelm elab, olewat Inglise kirjasaatja seletust mööda hoopis teistsugune. „Teda walwatakse palju waljumini. Pargi sissekäigul satub kiilaline kõrge raudwärawa ette, mis hiigla W tähega ja raudkulliga ilustatud. Kallihinnaline wärow on chitatud keisri enese soowil. Iga pühapäew wõtab keiser kiilalisi wastu. Külalised seisawad tema ümber rühmades, igalühel kohwitass tüki koogiga käes. Nii seisawad nad kaks-kolm tundi. End. keiser on täielikus uniwormis, autähed rinnas. Nii liigub ta ühe rühma juurest teise juure, juttu ajades just nii, nagu endisel ajal. Tema elu ei ole sugugi muutunud. Enese arwates on ta ikka weel Saksamaa keiser ja elab oma wanas romantilises maailmas lootes, et ta ühel ilusal päewal wõib Saksamaale jälle tagasi pöörata, ja et Saksa rahwas teda juure wainnustusega wastu wõtab. Tema kaine mõistusega poeg ei jaga ometigi isa lootusi."

Uus Landru Antwerpenis?

Iseäraline kuriteo juhtumine, mis elawalt kuulsa Landru tegusid meele tuletab, on neil päewil Antwerpenis suurt ärewust jünnitanud. Umbes nelja nädala eest kadus jäljetult keegi seltskonna daam, nimega Saerens. Pühapäewal oli ta oma korterist lahkunud, et wäikest lõbusõitu teha linnas ja sestsaadik ei ole teda enam keegi näinud.

Tema äkiline kadu on seda imelikum, et kolme aasta eest keegi teine noor daam, madam Cools, samal wiisil äkitselt kadus. Madam Cools elas samas majas, kus hiljuti kadunud madam Saerens'ki. Politsei oli küll igasugust waewatasu pakkunud, et õnnetu proua Cools'i asukohta teada saada. Kaitsepolitsei otsis kadunut mitu nädalat, kuid ilma tagajärjeta. Leiti ainult tema wäärtasjad, ehteasjad ei juhatanud aga kurjategija jälgile.

Suur ärewus, mille proua Saerens'i kadumine linnas tekitanud, tõusis weel suuremaks ühe teise, mitte wähem saladuslikuma juhuse kaudu. 14. juulil kadus weel kolmas daam, kes mitte kaugel ei elanud majast, kus eelnimetatud õnnetused olid waremalt juhtunud.

Mõne aja eest on Antwerpeni politseiülemale tulnud kiri, mis kolmandama kadunud daami wanematele adresseeritud. Selles kirjas palub noor daam wanemaid teda enam mitte otsida, see olewat täitsa asjata, sest kooselamine ei olewat enam wõimalik tema mehega, kes ta õnnetuks teinud. Kiri lõpeb järgmiste sõnadega: „Teie nüüdsest peale waba tütar". Näib aga nii ,et kiri mitte kadunud tütre poolt ei ole kirjutatud. Ka kirja sisu näib olewat kahtlane, kuna noor proua senini on elanud kõige paremas kokkukõlas oma mehega.

Kõige suurem tõstekraana maailmas.

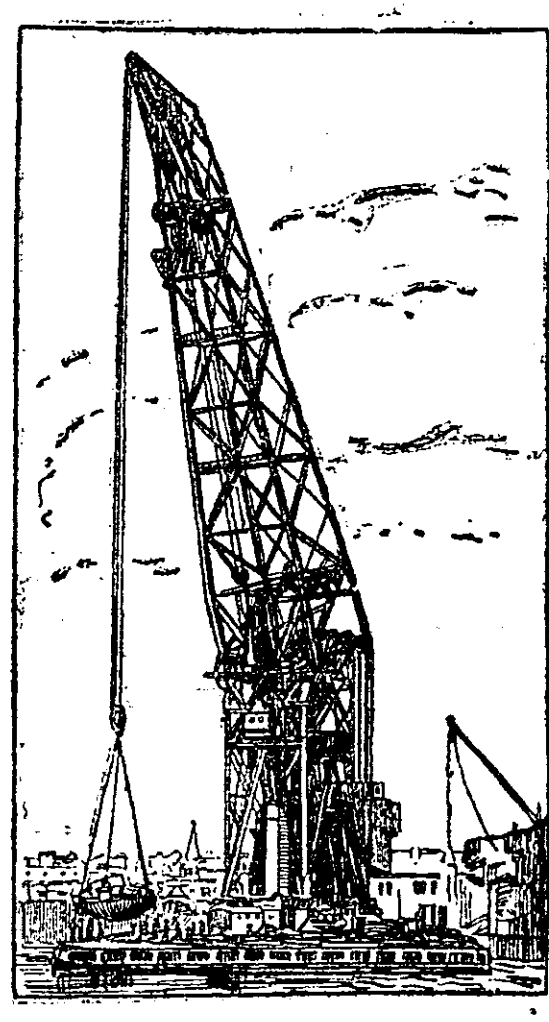

Wilhelmshafeni sadamawalitsus Saksamaal omandas hiljuti ujuma tõstekraana, mis on kõige suurem kraana maailmas.

Jälle üks muumia wälja kaewatud.

Argentiina põhjapoolses mägilises osas, mitte kaugel Tshiili piirilt, on mõne aja eest leitud huwitaw muumia. Kõige järel otsustades on siin tegemist mõne Inka suguharu pealikuga, kelle surelik ihu haruldaselt hästi alalhoidunud. Täiesti terwed juukseid on kokkupõimitud laama jõhwnööriga, ka käe- jalakondid on täielikult alles, kuid kõige imelikum nähtus on, et sisemised elundid on täielikult kiwinenud. Kaewamiste juures on leitud ka hulk huwitawaid asju wanast hallist ajast, mis kõrgest kultuuritasapinnast annab tunnistust. Nahktarbeesjad, õmblusnõelad, kruusid ja jooginõud elajatekujudes, nagu kassid, koerad, ahwid, papagoid j. n. e., kiwilabidad, terrakotta-pudelid, taldrekud ja palju muud. Kulda aga ei leitud. Arwatakse, et sarnased asjad juba ammugi hauast on ära wiidud. Sest alles hiljuti leiti teistes Inka-haudades hulk kulda. Peale selle on teada ühest kaewamisest a. 1576, kus keegi hispaanlane leidis kullawarauduse 5 miljoni Hispaania duro wäärtuses.

Prohweti järeltulija.

Üks maapealne jumal.

„Kõige suuremaks usuliseks ja poliitiliseks wõimuks idapool Suez'i kaanali" nimetab üks Inglise leht Aga sir sultan Khan Muhamed Sha'd, prohweti järeltulijat. Tähendtud hiilgawa minewikuga mees, keda Euroopa wähe tunneb, edendab kõigis Islami küsimustes suurt osa, ja on weel hiljuti mõjuwalt üles astunud, nimelt Türgi rahulepingu allakirjutamispäewal Lausanne'is, kus ta manifestiga kogu islami poole pööras, soowitades lepingut wastu wõtta. Aga Khan on 70 miljoni muhamediusulise tunnistatud juht ja mõõduandew isik Indiale, sest kuigi ta mingisugune riigi üle ei walitse, on tema wõim ometigi suurem, kui mõnel maapealsel India würstil wõi radshal. Ainult tental olewat õigus pidada ennast prohweti järeltulijaks, põlwenedes otsekohe sultan Alilt ja tema naisult Fatimalt, Muhamedi tütrelt. Tema on ka Mumtaz Mahali, püha haua, Islami kõige piihama paiga, omanik. Sarnasel maal, nagu India, kus sotsiaalse seisukoha kindlaks määrab suurtsugu sünd, ühte seisusesse ehk kasti kuuluwuse tunnismärgina, austatakse Aga Khani kui mõnda jumalat. Isegi wesi, millega ta oma keha igapäew peseb, hoitakse alal ja laotatakse kalli warandusena tema poolehoidjate keskel laialt. Need, kes tema palge ette astuwad, peawad paljajalu olema. Sõjs, kus ta Bombay's elab, on muhamediusuliste indulastele püha paik.

Paderewski paha nali.

Endise Poola peaministri, ilmakuulsa klawerikunstniku Paderewski wiimase ringreisi kohta Lõuna-Ameerikas jutustawad New-Yorgi lehed lõbusaid lugusid. Kui klawerikunstnik ühes Lõuna-Ameerika pealinnas peatas, saatis temale keegi seltskonnadaam wainustatud kirja, mille lõpus paluti mälestuseks saata üks „juukselsalk". Kirjale laskis Paderewski oma sekretäärilt wastata järgmiselt: „Paderewski on mulle ülesandeks teinud Teile teatada, et ta Teie soowi heameelega tahab täita. Kuna Te aga mitte teatanud ei ole, kelle juukselsalka Te soowite, saadab ta Teile eksiarwamiste ärahoidmiseks salga oma sekretäärilt, toapoisilt, kahelt kokalt ja weel natukene karwu oma kassilt ja woodimadratsilt, millel ta magab. Sellest wõite soowitud walida." Daam oli sunnitud asja naljaks tegema ja kirja ühes juustega häwitama, pidades seda kõige paremaks abinõuks pealetungimiste wastu, mis tema wastu alustati, kui Paderewski kiri oli ajalehtedes awaldatud.

Neeger Rheinimaal.

Tublisti nokastanud reisija ilmub õhtul wõõrastemaija ja küsib — õpp — tuba.

„Ja," ütleb wõõrastemaja pidajo, „praegu on meil waba ainult üks woodi kahetoalises numbris. Teises magab neeger! — Kui see teile üksköik on. —"

See on temale täiesti ük... õpp... ükspuha, wastab reisija, palub end kell 6 hommikul äratada, tuigerdab ülesse ja ronib, ilma oma kaasseltsilise peale waatamata, haigutades woodi.

Kaks lõbusat hotelli alalist wõõrast paluwad köögis köögitüdrukult natukene tahma, hiiliwad tasa trepist ülesse, leiawad ukse lukustamatu olewat ja määriwad norskawal wõõral näo ilusti mustaks.

Punkt kell kuus koputab teenija ukselе. Reisija wirgub pikkamööda unest, haigutab, kirub neetud alkoholi, pöörab pahemale, siis paremale küljele, sipleb weel niimoodi natukene aega ja uinub siis uuesti, kuni teenija teistkorda ukselе koputab, „Kuulge härra, kell on juba pool seitse läbi!"

„Kurat wõtku! ja rong läheb kümme min. enne seitset!" — Kiiresti hüppab ta üles, kähku riided selga, pesemiseks ei ole enam aega, tulise kiirusega trepist alla, hirwitawale kelnerile jootraha pihku ja tormab siis raudteejaama. Jõuab weel õigel ajal rongile ja hüppab hingetult esimesesse kupeesse, mis ette satub. Wähe rahustudes wõtab oma taskupeegli ja — — — — hüüab:

„Kur—r—rat! — Nüüd on nad neegri ülesäratanud ja minu rahulikult magama jätnud!"

Wõitlus elu ja surma peale õhus.

Bitterfeldi (Saksamaal) elektritehastest läks neil päewil seitsmeliikmeline seltskond õhureisile. Waiksel selgel öö l õnnestas Bitterfeldist õhkutõus hästi. Alguses nõrk tuul muutus tunni aja pärast walsumaks ja kirdepoolsel taewaraunal sõlmwatawad wälgud ennustasid äikeseilma. Kui õhulaew (õhupall) oli üle lennanud Elbe orust, tuli tuule keeris, mis juhti sundis kiiresti maandurma läiesti tundmatale maa-alale, mida pimedus kattis. Tugew tuul ei lubanud mujal kui metsa kohal maandada. Pika maewa järele läks korda õhulaewa ühe punt külge kinnitada.

Korraga aga kiskus tugew tuulehoog ballooni (korwiga õhulaewa) maa küljest lahti, enne weel kui kaks kaasreisijat juutsid korwi ronida. Et õhulaewa raskus selle tõttu oli tuntawalt wähenenud, ajas tuul ta kohutawa kiirusega eelolewa mõisa poole ja löi korwi wastu mõisa katust. Tugewa löögi tõttu oli kõis, millega laewa weetakse õhku tõusmisel ja maandumisel, rullist lahti hargnenud ja läi niiid taha lohisema. Õhulaew löi majaga kokkupõrgates katusekiwid, aknad ja telefoni- ning walgustusjuhed purustes. Küla lõpul purustas weokõis ühtlasi 1,000-woltilise elektrijuhe. Kõik see sündis mõne sekundiga.

Laewa juhil õnnestas wiimaks ometigi laewa maandurma sundida 5 klm. eemal metsast. Laew ise ja samuti reisijad pääsesid wähemate wigastustega. Seda suurem on aga aineline kahju, mille sõit elu ja surma peale sünnitas ümbruskonnale.

Kongressi 3. päew. Juhatab P. Treiberg.

Päewakorras järgneb referaat:

Inglise ajakirjaniku juhtumised.

Rupukas kerjaja Daani kuninga jutul. Welsi printsile ei anta wõõrastemajas lõunat. Lahked hispaanlased.

Tuntud Inglise kirjanik Aubrey Stanhope, kes kauemat aega on olnud paljudes maades erikirjasaatjaks, ja palju rännanud, selle juures tundma õppides palju maailma kuulsusi ja suuri mehi, on hiljuti awaldanud oma mälestused pealkirja all „Suurte meeste jälgil." Selles jutustatakse rida lõbusaid lugusid. Nii jutustatakse Daani wana kuninga Kristjani kohta, et see on wäga demokraatlik olnud ja soowinud, et kõik kodanikud tema juure jutule pääseksid. Selle tõttu oli ta alati kerjuste jälgas olnud ümberpiiratud. Ühel päewal tuli tema juure mees, ja kui kuningas küsis, mis ta soowib, wastas see, et ta majesteedist mõnda pilti soowiks. „Ma annaks Teile selle heameelega", wastas kuningas, „aga ma ei kanna ju oma piltisid enesega kaasas." „Majesteet ehk wabandawad," wastas mees alandlikult, „aga ma arwan kui Te oma rahakotti waatasite, siis leiaksite ühe sealt ikka." Kuningas puhkes naerma ja kinkis palujale soowitud kuldraha.

Ühel wäljasõidul Metzi linna ümbrusesse märkas praeguse Inglise kuninga kadunud isa, kuningas Eduard, kui ta weel troopärija oli, et tal ühtki penni raha kaasas ei olnud. Mindi wõõrastemaija ja ajaleht „Times'i" toimetaja Russell, kes teda saatis, tellis lõuna. Kelner küsis umbusklikult, kas neil ka raha on. Russell pidi seda eitama, ütles aga, et küülaline on Wales'i prints ise. Siis hakkas kelner naerma ja ütles wihaselt: „Ei, kaht korda ei lase ma end mitte tüsiata. Paari päewa eest sõi siin mees, kes arwas, et ta Napoleon on."

Kui Stanhope esimest korda Madridis oli, suunatas ta kellelegi oma sõbrale, kui äärmiselt lahked on hispaanlased wõõraste wastu. Kuhu ta ka ei läheks, kingitakse temale kõik, mille üle ta natukenegi oma imestust awaldab, ja palutakse kohe koos lõunat sööma. „Aga Teie ei ole ju ometigi midagi wastu wõtnud?" küsis sõber kohkunult. — „Ja muidugi. Ma wõtsin kõik wastu, kingitused ja lõunad." — „Sellega tõendate Teie, et Teil maa kommetest aimugi ei ole" seletas sõber edasi. „Kõik pakutud kingitused ja wõõrustelutsed on puhas wiisakus, ja kui Te iga hispaanlase jõnu uute, näitate Te ainult, et Te tema ülmis täiesti kaswatamata inimene olete, kes end ei oska ülewalpidada."

Ameerikas pole isikuwabadust.

Kirjanik Georg Brandes Ameerikast.

Ühes New-Yorgi ajalehes awaldas hiljuti kuulus Taani kirjandus-ajaloolane Georg Brandes artiklite seeria Ameerika olude üle. Neis kirjutustes on Brandes wäga otsekohene ja julge. Taani kirjanik kaebab kõige pealt, et Ameerikas ei ole isikuwabadust, ja juhib tähelepanu selle peale, et Ameerika wõimude poolt kinusatakse praegu taga 50 kirjanikku ja politiilist kõnemeest, kes Wilsoni walitsemise ajal julgesid häält tõsta Ameerika osawõtmise wastu maailmasõjast ja sellepärast wangi mõisteti. Sama arwustamult õõneleb Brandes Ameerika „kuivakslaskmisest", nii nagu ta seda teeb ühe halenaljaka juhtumise kohta, mis oli juündinud ühe Austria ajumikuga Pennsylwanias. Tähendatud ajumik oli telegrammi kaudu isiklikult proua Hardingi poole pidanud pööroma, et oma koerakest politseilisest mahalaskmisest päästa. Sõja järele on nimelt igale wäljamaalasele Pennsylwaanias keelatud üksköik missugust looma pidada, kui see oleks isiitu kanaaria-linnukenegi. Proua Harding käis oma mehele nii kaua peale, kuni see Pennsylwaania kubernerile telegrafeeris, et koerakese surmaotsus muudetaks. Taks mõistetigi mõne minuti pärast wabaks ja lahkus oma peremehe seltsis rõõmsalt hankudes kurjade politseinikkude küüsist. Isiku wabadust piiratakse ka teistes osariikides, nagu Brandes kirjeldab. Kansas ja Nord-Dakotas on suitsetamine täiesti keelatud. Utah'is ei tohi awalikudel kohtadel suitsetada. Salt-Lake-City's olewat üks ettewõtlik daam ise seadnud „seletama" hakanud, nimelt olewat ta Brandes'ilt raudteejaamas sigari suust maha lõõnud. Iowas ja Georgias olewat jootraha andmine täiesti keelatud. Nebraskas ei tohtiwat naised lühikesi seelikuid kanda. Texas'es olewat keelatud nii riigikoolides kui ka ülikoolides Haeckeli wõi Darwini teoseid lugeda. Floridas õitseb orjadekauplus ikka weel edasi ja piits leiab rohket kasutamist. Brandes lõpetab oma kristus-jutluse prohwetlikkude sõnadega, et olukord Ameerikas peab warsti muutuma ning wabadus New-Yorgi sadamas, nimelt wäljamaa laewade kohta, kus alkoholi leidub, uuesti wõidule pääsema, kui Ameerika wabadust tahab oma tõsiseks sümbooliks pidada.

Inglise kuningakoja eelarwe.

Tawid Kirkwood, tööerakondlane Dumbarton Burghs'ist, on hiljuti Inglise alamkojas ennast teatud wiisil kangekaelseks teinud, nõudes kuninga George esitsulude wähendamist. Tööerakonna liige Kirkwood tahtis alamkoja toetust wõita, et kuninga ja tema perekonna ülespidamise kulud rewideerimise alla wõetaks, ülmas pidades riigis walitsewat majanduskriisi ja tööpuudusse kaswatamist. Ta nõudis, et walitaks erikomisjon, kes küsimuse läbi kaaluks. See ettepanek tõstis esiti kaunisti tolmu, kuid kui õhk oli jälle puhtamaks läinud, selgus, et kuningas on kogu Inglise riigis ainukene ametnik, kelle sissetulekud maailmasõjast saadik ei ole tõusnud. Mõne aja eest oli isegi tarwilik leitud olewat kuningakoja wähendamiseks „kärpida". Ühtlasi on teada, et kuningas on suunitud olnud osa oma liikumata warandusest ära müüma, et sissetulekuid suurendada. Selle tõttu näeks kuningas paremini oma üleswidamiskulude suurendamist, kui wähendamist. Harilikule surelikule aga näib ju küll, et Inglise walitsejal põhjust ei ole oma seisukorra üle kaewata. Kuninga ja tema abikaasa üüklik palk aastas teeb wälja üldsummas ikkagi 170,000 Inglise naela (s. o. Eesti rahas praeguse kursi järele kokku umbes 716 milj. marka, ehk päewas umbes 2 miljoni). Tähendatud summa on kindlaks määratud parlamendikomisjoni poolt 12 aasta eest.

30 päewaga ümber maakera

Hiljuti lõpenud rahwusrahwalisel õhuidukonwerentsil Londonis teatati, et Inglise pealinnas on ajutatud selts, kes enesele ülesandeks on seadnud erilennukitega korraldada reisiid ümber maakera, wõimalikult ilma peatusteta teekonnal. Selleks ehitatakse zeppelini taolised hiiglalennukid, mis mitme mootoriga warustatud ja nii rummukad, et nad mitte üksi masinaid, waid ka toidutagawarasid ja sarnaseks reisiks tarwilikku laskemoona wõiwad enesesse mahutada.

Reisi lähtekohaks oleks Inglismaa. Õhulend läheks üle Atlandi ookeani, üle Ameerika ja Waikse ookeani edasi üle Ida-Aasia, Austraalia, India, Aafrika ja risti üle Euroopa lähepunkti Inglismaale tagasi. Reisi kestus oleks umbes 30 päewa. Inglise õhuasjanduse ringkondades on see omapärane kawatsus suurt tähelepanu äratanud.

Kui wäljamaal wurrud maha aetakse.

Nii nagu paljud teisedki Kopenhageni härrad, oli härra Axelsen käesolewal suwel Saksamaale lühikesele lõbureisile sõitnud. Kui ta oma sõbra Petersseniga oli põhjaliku ringreisi teinud Hamburi weinitubades, arwas Petersen, et ta Axelseni kombel sarnaste wurrudega linnas küll ümber ei kolaks. Aga ettewaatusest oma naise wastu ei oleks Axelsen wististi küll tohtinud sarnasest mehenõuusest loobuda. Kahtlust äratada, et ta oma teisepoole ees nii wäga kartma peab, ei tohtinud ta ka mitte. Sellepärast läks ta kohe habemesaja juure ja tuli sealt siledakspiigatult weiniklaasi juure tagasi.

Kui ta mõne päewa pärast jälle tahtis koduuaale tagasi pöörata, peeti teda piiril kinni, sest teda kahtlustati passi wõltsimises. Mees passi üleswõttel kandis ilusaid wurrusid, kuna Axelsenil, kes üle piiri tahtis minna, olid täiesti siledad huuled. Niiid istub Axelsen, nagu Taani lehed kirjutawad, jälle Hamburis ja ootab kuni ta wurrud nii suureks kaswawad, nagu passiüleswõttel.

Kõige suurem kirikukell maailmas.

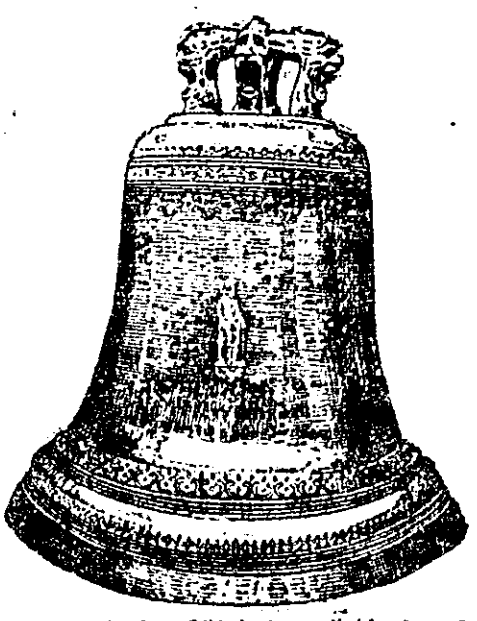

Kuulsasse Kölni doomkirikusse, Saksamaal Rheini ääres, on niiid uus kirikukell sõjaajal ärajulatatud kella asemele üles seatud. Uus kell kaalub 1526 punda ja on seega kõige suurem kirikukell maailmas, mida kõlistatakse.

Kanamunad kuldrahaga.

Mõne aja eest olla Kuressaare turul järgmine lugu sündinud:

Keegi maanaine oli linna tulnud munu müüma ja ootab turul ostjaid. Pea ilmub ka tema juure isand, kes munade hinna järele küsib. Ostja olla olnud üks meil ümber liikuwaist kiir- ja tastukunstnikudest. Munade hinna teadaamise järele olla mees paari ostnud. Et aga teada saada, kas nemad ka wärsked ja tõlbulikud, nagu ta ise ütelnud, löönud ta ühe muna katki, ja waata ... munas oli wiierublaline kuldraha. Naine imestama. Kunstnik wõtnud teise muna, et seda proowida, löönud ka selle katki, ja näe imet — teine kuldraha. Naine kohkunud. Mees palunud naist weel paar sarnast muna müüa, kuid korwile tõmmatud juba rätik peale — munad ei olnud enam mitte müüa. Naine lubanud munad koju wiia, sest omal olla ta nende puudus suur.

Koju ta nendega ei läinud, waid otsinud omale turult mitte kauget warjulise paiga, kus siis kuldrahade „korjamisele" ajunud, kuid — oh häda — munad olnud kõik harilikud, ühtegi warandust ei tulnud päewawalgele. Nii jäi naine munadest ja rahast ilma.

Laenatud mõrsjaauto.

Londonis on juündinud hiljuti kena juhtumine, mis sealses seltskonnas rohkei kõneainet pakkunud. Neiu Ellen Mac Callum, hertsog Atholli, kajutiitar pidi laulatatama leitnant Harrison-Wallace'iga St. Martini kirikus. Mõrsja ootas oma kajuija kodus autot, mis ta kiriku pidi wiima. Mingisugusel põhjusel ei õõtnud auto mitte määratud ajaks Eaton Palace'i ette, kus hertsog elas. Hertsog nägi ühe auto uksiisal seiswat wähe eemal tema lossist. Autos istus keegi noor daam. Hertsog saatis oma teenija, et ta daamilt luba paluks mõrsjat oma autos kirikusse wiia. Daam lükkas palwe tagasi. Seisukord ähwardas juba tõsiseks muutuda, sest laulatuse ülmapilt lähenes ja läheduses ei olnud näha ühtki autot. Äkki ilmus sõites üks auto, hertsog andis sõitjale märku, auto jäi seisma ja hertsog küsis autosõitjalt: „Oktte teie sõdur?" Saatawa wastuse saades, lisas hertsog: „Ka mina olin sõdur. Wõin ma teid, kaaswõitleja, paluda nii lahke olla ja mu kajutiitar kirikusse sõidutada, kus teina ta laulatus on."

Palwe täideti suure lahkusega ja noor mõrsja jõudis weel parajaks ajaks, ei peigmehega sõrmust wahetada. Mõrsja kirikusaatja aga paluti õhtul pulmapidule.

Ajalugu kordub.

Et wanad äraiganenud prunugid ja kombed tagasi tulewad, näitab järgmine haruldane ja wäga romantiline lugu, mis paari nädala eest Torgus juhtus. Nimelt tadus S. külas keegi umbes 20 a. w. neiu jaladusliikul kombel ööseel toast ära. Selgus, et neiu on ära „rööwitud" ja nimelt akna läbi. Tähendatud teos kahtlustati kedagi X. küla noormeest, kes nimetatud neiut kosida oli tahtnud, millele aga wanemad wastu seisnud. Nii ei jäänud „õnnetul" noormehel muud nõu üle, kui omale naist warastada, milleks nad wist ennem kokku räätsid. Peale „tõmbamise" wiinud noormees neiu enda kodusse, kust ta nädal hiljem wanemate poolt üles leiti, kes tõtre koju tagasi wiisid. Nii lõppes see „kurbmäng".

Sarnane juhtumine on wist ainuke XX-a aastasaja kestel Eestis, wähemalt Saaremaal, kus naist warastatakse. Meie õndsatel esiwanematel 800 aasta eest oli sarnane pruuk moodis, ja on weel praegugi metsrahwaste juures.

„Saaremaa" kes selle sõnumi toob, tähendab: nähtawasti hakkawad torgulased mõnes asjas ürginimsuse poole tagasi jõõmuma!

Tütise wanawara

Lihaloomade tapmise aeg.

Tapaloomad, kelle nahka müütakse, peawad tapetud saama pehme tuule ajal, siis jääwad nahad ka ilusaks suureks ja sirgeks. Kõwa tuule ajal tapetud loomade nahad tõmmanwad kokku ja kuiwawad wäikeseks.

Pehmed tuuled on: loode, wejikaare, lääs, lõuna ja keskhommiku, kõwad tuuled: põhi, ida ja maakaar.

Siga tuleb ikka pehme tuule ajal tappa, siis ta liha ei tõmba mitte kokku. Kõwas tuules tapetud sealiha läheb katlas hirmsasti kokku, nii et patta ikka panna on, aga wälja wõtta pole midagi.

Lindude ja loomade tarkus.

Kui inimene jureb kas metsa ehk mujale, nii et keegi teine inimene juremise kohast midagi ei tea, siis ei puutu koerad ega metsloomad, ei kullid, ega teised linnud enne inimukeha, kui inimene seda pole näinud. On aga keegi inimene juriut näinud ja jälle ära läinud, siis ajurad kiskjad kohe nagu täie õigusega koolja kallale.

Õige aeg sõrmeküünte lõikamiseks.

Sõrmeküünsi tohib ainult reedeel päewal lõigata. Naisterahwal ei tohi pahemakäe põidla küünt ülewea mitte ära lõigata. Põidla küün olgu kõsti juur, seda läheb naisterahwal käsitöö juures mitmetmoodi tarwis.

Mispärast kirikus haigutada ei tohi.

Ükskord on ühel inimesel kirikus haigutamise puhul lõuahargid ajemelt ära nihkunud, sellepärast peab igaüks ennast kirikus haigutamise eest hoidma.

Pisuhänd.

Pisuhänna, tulihänna ja teiste wedajate sõsse uskunud wanad hiidlased kõwasti. Kõpus nähtud karjas olles kord lehma udara küljes hiirt. Karjane wõtnud hiire kinni ja pannud kasetohust karbi sõsse. Teine ni ja pannud kasetohust karbi sõsse. Karjane palunud ja nõudnud, et rott lahti laskaks ja et talle mitte haiget ei tehtaks. See hall rott wõi hiir olnudki pisuhänd.

P — t.

Siseriigist.

Harjumaalt.

Püüliweski pärast jääb elektriwoolu andmine seisma.

Wisula weskisse Nestus seati hiljuti püüilimasinad sisse, kuid ühes sellega lõpetati tarwilise weehulga puudusel ka ümberkaudsetele taludele walgustuseks elektriwoolu andmine. Sügise tulekuga tuntakse aga suurt wajadust walguse järele. Endised woolu tarwitajad kaiwatsewad, nagu kuulda pealpool weskit asuwate rohkearwuliste allikate wett weski peale juhtida, et sel teel weekogu suurendada ja elektriwoolu andmist wõimaldada. Ome.

Mustikaid

on tänawu haruldaselt wähe; põhjuseks külm ja wihmane õitseaeg. — Venic. —

Õunasaak

õõtab eesolewal sügisel kehw olla. — Venic. —

Ingliste õunaous

aina kihab ehitus-töödest. Ei leidu ühtki asunikku, kes midagi ei ehitaks. Kõige rohkem ehitatakse elumajasid. — Venic. —

Loterii langenud sõdurite mälestussamba heaks.

Langenud sõduritele mälestusmärgi püstitamise Rapla komitee korraldas hiljuti sõjeministeeriumi lubaga ülekihelkondlise korjanduse, mis umbes 300.000 m. sisse tõi. Et mälestusmärgi püstitamiseks aga 400 tuhat tarwis läheb, siis loodetakse puuduwat summat sellekohase loterii abil kokku saada.

Raamatukogu selts Selli-Sootaguse asumas.

Pidude läbi saadud sissetulekutest on Selli-Sootaguse kiila noored omale wäikese raamatukogu asutanud. Hiljuti saadeti ka sellekohane põhikiri registreerimisele. — Kiwirist —

Sillad walmis.

Maakonnawalitsuse poolt ehitatawate Purila ja Selli sildade ehitus hakkab lõpule jõudma. Sillad on tugewate raudkastidega, ja plaani järgi kaunis kenasti ehitatud. — Kiwirist —

Wiljandimaalt.

Eesti maakarja näitus Wõhmas.

12. augustil peeti Wõhma majanduse ühisuse kaupluse hoowi peal, noore Eesti maakarja näitust. Kokku oli toodud 2 ühisuse sugupulli, kes Soomest toodud, oma järeltulijatega, kokku üle 60 pea.

Maakari on Pillistweres, meie piimaasjanduse arenemise keskkohas, kõige rohkem poolehoidu leidnud. Iga wäljapandud looma kohta olid üles riputatud kontrollassistentide tabelid wäljapandud looma päriwuse ja nende piimaanni üle. Tabelid näitasid, kui suur raswa % wahe tõesti on maakarja lehma piimal, teiste tõugudega wõrreldes.

Waatlejate tähelepanu tõmbas oma peale mõnes talus lehmade kiire piimaanni tõus wiimase kahe aasta jooksul — 5—6 tuhande naela pealt aastas 10—12 tuhande naela peale. Õpetrisija.

Walgamaalt.

Nukkilõikus algänud.

Nukis on juba sedawõrd kiips, et ta kokkupanemisega algama peab, waatamata, et heinatöö weel pooleli.

Nukkilõikusega on alguse teinud Nestu asunikud. Nendele järgnesid teised liiwamaa omanikud, kuna madalamatel ja sawimaadel weel nukis täiesti walminud pole. Ome.

Ussidest häwitatud odrapõldudel

karjatawad mitmed põllumehed loomi. Teised kardawad aga, et niisugune toit loomadele haigust ja surma wõib tuua. Senini ei ole aga kuulda olnud siin ainustki haiguse, wõi surma juhtumist koduloomade juures, kes odrapõldudel karjas käiwad. Waheset on see kartus üleliigne. Oleks wäga soowitaw ja tarwilik, et õpetatud põllutöölised ja loomaarstid selle kohta ajalehtedes, eriti „Põllumehes" aegsasti seletusi annaks, siis teaksid põllumehed oma karja eest tarwilisel määral hoolitseda. —Ake.—

Wilets meesaak.

Tänawune meesaak ei rahulda ühtegi mesinikku. Leidub linnupuid, kust midagi pealsed ära rikkunud. Ome.

Mees mägra ära kägistanud.

15. aug. hommikul läinud keegi J. W. hobuseid wäljale edasi wiima. Teel tulnud talle mäger (kähri) wastu. Mees löönud looma, mille järele see tiiru käima hakanud. Selle peale haaranud mees looma kinni ja kägistanud ta kätega ära.

Ümbruskonnas elab mägrasid ja rebaseid rohkesti; jahimehed on talwel alati nende peale jahti pidanud, kuid ilma suurema tagajärjeta. Ome.

Wihmasel ajal

küpsenud rukis on kiire pudenemasellepärast teeb targasti iga põllumees, kes muretseb enesele wilja koristamiseks

Deering'i wiljaniitja

ehk

isesidujа.

Saada kõikidest

tarwitajate- ja majandusüh.

Pealadu: Eesti Tarwitajate Keskühisuses.

Tallinn, Estoonia puiestee nr. 15.

Pärnumaalt.

Postiagentuuri awamine eitawalt otsustatud.

Seni sai Wõlla wald posti Pärnu postkontorist, mis wallamajast 17 wersta eemal. Et oma postiagentuuri awamine wallale mingisugu parandusi postiolude alal ei too, otsustas wallanõukogu postiagentuuri awamise eitawalt. li.—

Wallanõukogu liige restoraani awamas.

Wiimasel Laiksaare wallanõukogu koosolekul esines sama wallanõukogu liige palwega temale luba anda Urisaares restoraani awamiseks. Wallanõukogu — kus karskuse mehed enamuses — otsustas palwe tähelepanemata jätta. li.—

Koolijuhataja walimine ei õnnesta.

Teatawasti on juba mitmendat korda Wõlla wallawalitsuse poolt koolijuhataja walimine Urusti kõrgema algkooli peale wälja kuulutatud. Seni pole aga walimised kohase kandidaadi puudusel õnnestanud. Ka wiimasel walimisel esinesid wallanõukogu ees kolm isikut, kuid ükski ei tunnistatud wastuwõetawaks. Samal koosolekul otsustas wallanõukogu Urusti koolijuhataja walimised nõukogu poolt ära lõpetada ja juhataja määramine koolinõuitsuse hooleks jätta. li.—

Sekretäär walitud.

Wiimasel Wõlla wallanõukogu koosolekul toimetati sekretääri walimist — kesk-walitsuse poolt tagandatud sekretääri asemele. Kandidaadiks kolm: neist waliti U. Tomberg, kes ka waremalt Wõlla walla sekretäär olnud. li.—

Meeldiwa lõhna, hea wahutuse ja wastupidawuse poolest on tuntud

„LABORATOR'i"

Tualettseebid

Nõudke! Proowige! Otsustage!

Tartumaalt.

Warnja põllumehed wäljapääsemata seisukorras.

Häda sunnib ühist keelt leidma.

Meie põllupidajate majandusline wäljawaade läesolewal aastal on üldse kurb, mis paneb põllupidajaid üldse tõsiselt mõtlema.

Hiljuti pidasid Warnja ümbruskonna põllupidajad koosoleku ära, et oma raske majanduslise seisukorra üle ühist keelt leida. Läesolew aasta on Warnja ümbruskonna põllupidajatele õieti raske, sest rohke wee pärast jäid enam kui pooled põllud külimata ja seegi, mis hilja küliti, häwines rohkest niiskusest, nii et mitmed põllud kaks ja enam korda küliti. Kuid tagajärjed olid wäga kurwad — raske töö tehtud, mitmekordne seeme raisatud, saagi lootust aga wäga wähe.

Sarnane olukord paneb siinseid põllumehi mõtlema, et millega karja ülewal pidada, maksud, majapidamise kulud ja teenijate palgad tasuda ja tulewal kewadel majapidamist jatkata. Iseäranis on raske küsimus, kust saab külwi tarwis seemet.

Asi on weel seda raskem, et siinsetel põllupidajatel tagawarasid ei ole, sest nagu teada oli läinud aasta täieline ikalduse aasta Peipsi wee kõrge seisu pärast, mis ka kõik tagawarad, mis kellegil põllupidajal olid, juba häwitas ja paljuidki sundis laenuteel põllupidamist jatkama.

Koosolek otsustas esineda maakonnawalitsuses, maksuinspektori juures, põllutööministeeriumis j. t. tarwilistes asutustes palwega: 1) et moodustataks maakonnawalitsuse ehk mõne teise ametkonna juhatusel komisjon, kes iga üksiku põllupidaja ikalduse kahju kohal ära hindaks, 2) et ikaldust kannatajad põllupidajad wabastataks liikumata waranduse ja tulumaksu maksmiset, 3) et määrataks ikaldust kannatajatele põllupidajatele riiklist toetust majapidamise jatkamiseks, iseäranis wiljaseemne muretsemiseks, 4) paluda riiklist toetust maaparandamiseks, iseäranis korraliku kraawi süsteemi loomiseks ja teostamiseks ja 5) paluda, et riigimaade rentnikud ja asunikud, kes ikaldust kannatawad, seekord wabastataks.

Nagu kuuleme, olla Tartu maakonnawalitsus nõus abiandmise korraldustööd oma peale wõtma, nii et wõib loota, muidugi, kui teised ametiasutused ka oma wastutulelikkust üles näitawad, et Warnja ümbruskonna põllupidajatele suudetakse abiandmise alal ühine keel leida.

Elektri sisseseade piimatalitusse.

Elwa ühispiimatalitus töötas senini käsitsi ja oodati pikisilmi elektrijõu kohalejõudmist Ulila elektrijaamast. Nüüd on korraldustööd elektrijaamas nii kaugel, et wõidakse lähemal ajal woolu andma hakata. Esimeses järjekorras saab ka Elwa ühispiimatalitus woolu. —r—

Esimene külmem öö

oli Ilmjärwe ümbruses wastu 14. aug. Hommikul oli heinamaadel õhukene halla kord maas. Madalatel maadel on see warajane öö-külm mitmel põllumehel kartulipäälsed ära rikkunud. Ome.

Saartelt.

Mõisa härrastemaja koolile.

Riigistatud ja asunikkudele wäljajagatud Kandla mõisa härrastemaja kasutamise küsimus oli seniajani lõpulikult otsustamata. Kord otsustas wallanõukogu seal kooli awada, siis aga loobus maja omandamise mõttest. See asjaolu andis kohalisele rahwale, kelle huwid kooli ellukutsumist Kandlasse tungiwalt nõudsid, põhjust maakonna kooliwalitsusele palwega esinemiseks, et wallanõukogule ülesandeks tehtaks Kandla mõisa omandamine ja sinna kooli asutamise tarwidust weel kord arutamise ja otsustamise alla wõtta.

10. augustil otsustas wallanõukogu selle küsimuse loodetawasti lõpulikult, ja nimelt ses mõttes, et wald maja riigilt koolimajaks ära ostab ja seal 1924. a. sügisel kooli ellu kutsub. — Nelja küla wahel asudes on Kandla mõisa härrastemajal kooliks olemine just nagu ette määratud. Paremat asupaika kooli jaoks siin ümbruskonnas kusagilt leida ei ole. Maja on täiesti korras ja tema juures alles mõne aasta eest kapitaal-remont tehtud, nii et ta wallalt ka uusi remondikulusid lähemas tulewikus ei nõua. Maja ümber ja ligidal on parajas suuruses koolikrunt, mis mõisa jaotuse puhul 1922. aastal planeeriti.

Tartu teated.

Mälestussamba püstitamise küsimus kirjanik Juhan Liiwi hauale

on juba mõningat aega meie seltskonnas arutusel olnud iseäranis on selle küsimusega tegemist teinud noored, kelledele Juhan Liiw siimwaatlisem kirjanik. Kuid ainelste olude kitsikuse tõttu ei suudetud terwe kümne aasta jooksul, mil Juhan Liiw maamullas Alatskiwi surnuaial puhkab, seda küsimust teostada. Kuid niiid tuleb selle teostamine sealt, kust seda oodatagi ei tõinud — nimelt on otsustanud a.-ü. „Teguri" wabrik oma amet- ja tööliskonnaga juba lähemal ajal Juhan Liiwi hauale mälestusmärgi walmistada ja kohapeal püstitada. Oma algatuse selleks sai „Teguri" wabrik juba 1921. a. kewadel, mil ta huwireisi Alatskiwile korraldas. Nagu siis selgus, puudus Liiwi haual igasugune risti wõi mälestusmärk, mis tõttu hauda wõõrail peaaegu wõimatu oli üles leida. Mälestusmärgi püstitamise asi jäi tookord soiku, kuid tänawu juwel uut ekskursiooni Peipsile ettewõttes, tuli see küsimus seda elawama't põemakorrale ning otsustati kiires korras teostada.

Mälestussammas walatakse a.-ü. „Teguri" enese wabrikus peale Tartu näituse tööde lõpetamist ning tuleb kuuldawasti püstitamisele septembrikuus. — el.

Suuremad uulitsate parandustööd

on praegu Tartus käil. Raatuse uulitsa parandustöödega tehti juba kewadel alguse ning loodetakse alles sügiseks lõpule jõuda. Peaaegu kogu uulitsa munakiwiline osa seatakse korda, millest suurem osa juba walmis on. Ka osa kõnniteedest seatakse korda, misjuguse tööga alles hiljuti alguse tehti. Kesk uulitsal on käil kogu uulitsa prügitamine, millegs kiwid ja siiw kohale weetud. Kesk uulits on üks ilusamatest uulitsatest Karlowa linnaosas selleröttu, et ta teistest hästi laiem ja uulitsa keskel minew jalgtee puudega kaunistatud on; kuid prügitamatuse tõttu oli kewadel ja sügisel pori ajal läbipääsemata.

Küütri uulitsa parandustöödega on lõpukorrale jõutud. — g —

Tartu naisseltsi sügisesed kursused.

Läesolewal aastal kawatseb Tartu naisselts korraldada mitmesuguseid kursusi eelmiste aastate eeskujul. Kangakudumise kursus algab 27. augustil ning lühemaajaline keedukursus 1. septembril. Majapidamise kooli õpetuse algus on seltsi juhatuse poolt 1. septembri peale edasi lükatud. — g —

Torm Tartus.

Neljapäewase wihmaga käsi-käes pääsis ka wägew torm lahti, mis meal mõndagi kahju tegi. Tartu Toomel murdis ta mitu puud maha. — el.

Ilmusid trükist:

J. Lehtman, „Wäetisõpetus".
Tarwitamiseks põllutöökoolidele ja tegelikudele põllumeestele.
Hind 150 mrk.

Loomaarst A. Rängel, „Hobuste wanaduse hindamine".
51 pildiga. Hind 120 mrk.

A. Rebane, „Põllumajapidamise õpetus".
Esimene osa. Opetus põllumajandusiise toimise tingimistest ja abinõudest. Hind 150 marka.

Kirjastus-ühisus

„Agronoom"

Ladu: Tallinnas, S. Roosikranti uul. nr. 12.
Tartus, Holmi uul. nr. 12.

Kutsake kõik tsirkusesse
waatama kunsttüklide kuningat,
Karmelliini
inimest 3-me käega.

Mõnusad paberossid „Fortuna" 20 tk. 15 mk.
O-ü. „TUBAK"

Majandusline elu.

Meie sisseweokaupade tarwilikkus.

Seldakse sagedasti, et meie wedawat palju maitse- ja uhkuseasju sisse. Kui seda ikka ja jälle tõendatakse, siis hakka wiimaks uskuma, et asi on tõepoolest nii. Arwusid ei ole kusagil ette toodud. Näidatakse tõendusteks ainult akende peale, kus on wäga maitsewaid ja ka uhkuseasju näha. Lähed poeakendest mööda ja näed neid asju seal, arwad kohe, et neil on õigus, kes uhkuse- ja maitseasjade sissewedu suureks peawad. Niiwiisi otsustamine on aga wäga pealiskaudne.

Teada on ju, et akendele pannakse ikka kõige maitsewamad ja ilusamad asjad näha. Neid wõib olla poes wäga wähe ja nad wõiwad akendel wäga kaua seista. Nii ongi. Wõib tähele panna, et banaanid lähewad akendel wanaks, sidrunid kuiwawad ära ine. Ostjaid on nähtawasti wähe. Sellepärast ei ole see ilu, mis akendel paistab, sisseweo kohta otsustaw. Waatleme parem arwusid, mis need mõnu- ja lõbuasjade sisseweo kohta ütlewad.

Statistika keskbüroo awaldatud andmed näitawad 1922. a. sisseweo kohta, et sisse oleme wedanud kõige suuremal hulgal kaupade wäärtuse järele wilja, jahu, heeringaid, suhkrut, tubakat, metallisid, puuwillu, riiet, kiwisüsi ja puumasset. Iga üksikut kaupa neist oleme toonud üle saja kuni ligi 500 miljoni marga eest. Muid kaupasid on tulnud alla saja miljoni marga eest, kui neid üksikult wõtta.

Nimetatud kaupade hulgas wõib küsimuse alla suhkur ja tubak tulla — mõne inimese silmis. Suhkur on toiduaine ja tema sisseweo wastu ei tohi midagi olla. Pealegi ei ole tema tarwitamine meil liialdatud. Mis puutub tubakasse, siis on seda iga elaniku kohta natuke üle naela sisse tulnud. Kõik ei ole suitsetajad. Jääb aastas igale suitsetajale umbes kolm naela. Ei ole palju. Suuremad suitsetajad tarwitawad üle 10 naela aastas ära. Maal tarwitatakse oma kaswatatud tubakat. See aitab puudusest wälja.

Selgub, et neid kaupasid, mida meie suuremal hulgal oleme ostnud, ei ole pillamiseks toodud, ja nende hulgas ei ole ülemääraseid asju.

Waatame neid kaupasid, mis on wähemal hulgal tulnud ja mille wäärtus kümnetesse miljonitesse markadesse ulatab.

Toiduainete seas seisawad siin riis, tangud, soolasilgud ja sool meie ees. Jaotame need kaubad ühetaga ära, siis tuleb riisi alla nelja naela, tangu ligi 2 naela ja soolasilku alla ühe naela iga inimese kohta aastas — see on kokkuhoidlik tarwitamine.

Maitseainetest on tulnud teed alla poole naela ja kakaod alla naela sisse iga elaniku kohta aastas. On see palju? Alkohooliga jookisid on toodud 28 miljoni marga eest ja sahariini 32 miljoni marga wäärtuses. Nende kaupade juure paneme küsimismärgi. Joogid läksid üiski suure tolli ja aktsiisi alla. Nii mõnedki riigikulud on seeläbi kaetud.

Nahku oleme toonud sisse iga elaniku kohta kaks naela aastas. Ei ole palju. Tarwilik kaup.

Järgmiste kaupadena seisawad meie ees 268 autot weo ja jõidu jaoks, 3801 jalgratast ja 23 laewa. Need on wiinud meilt üle 140 miljoni marga, aga see raha ei ole maha wisatud.

Siis tulewad rehepekimasinad, traktorid, õmblusmasinad ja lokomobiilid. Nende eest oleme maksnud üks miljard 317 miljoni marka. Ilus summa, aga head asjad ka, mis on saadud.

Seda miljoni on läinud klaasi, klaaskaupade, fajansi ja portsellaankaupade eest. Siin peab meeles pidama, et äride suured aknaklaasid maksawad ise juba hea summa, nii et perenaistele söögi- ja tooginõudega uhkustamiseks palju üle ei jää.

Nafta, petrooleum ja bensiin on nõudnud üle 120 miljoni kokku. Wäga tarwilikud kaubad.

Gummist jalanõusid on toodud 21 miljoni eest. Neist ei jatku meile meie porisetel aegadel kaugeltki.

Parkimisained, wäetisained, pesu- ja sõõgisooda, seebikiwi ja emiliin wõrw seisawad lõpuks weel nende kaupadena ees, mida suuremal hulgal on toodud. 145 miljoni marka on nende peale wälja läinud. Tungiwalt tarwilik kulu.

Ülewaade on lõpul. Muid kaupasid on wähemal hulgal toodud. Nende hulgas wõib olla asju, mis edewuse wõi lõbu pärast on toodud, aga neid on wähe. Wastasel korral oleks nad nimetatud kaupade hulgas seisnud.

Sissewedu on olnud waba. Toodi, mis taheti ja mis arwati minewat. Ja ometi ei ole toodud tühja puru, waid tarwilikke asju.

Meil hädaldatakse aga ikka jälle ülemäärase uhkuse- ja maitseasjade sisseweo suuruse üle. Näib, nagu arwatakse, et rahwas on alles laps, kes weel ei oska hinnata, mis talle pakutakse ja millega tal raha käest ära meelitatakse. Tahetakse sellepärast eestkostjad olla ja keelata, et seda wõite osta ja seda ei wõi.

Küsimus: Kes on rahwa seas kõige suuremad kaubaostjad? Kas need on lapsed? Wõi on hilbuhalbid tütarlapsed? Wõi on inimesed, kes on raha maast saanud? Tarwis on meeles pidada, et rahakott on majas peremehe, ehk kui arukas ja wahwa perenaine, siis perenaise käes. Sellest kotist antakse jaopärast wälja. Maitse- ja ilumasjade ostmiseks ka wahel natuke, et tuju tõsta.

Nooremad inimesed, kes ise teeniwad ja korgenteelisemad olekud, saawad wäikesi polka. See ei jätku alaliselt shokolaadi ja banaanide söömiseks. Hea, kui wahelgi katsutakse, mis maik neil asjadel on. Nii kujuneb seisukord, et ei ole ostjaid neil kaupadel, mis hädapärast tarwilikud ei ole, ja tarwitamine korraldab ise sissewedu.

Rahwas oma sissetulekute juures on osanud ikka piiri pidada oma kuludes. Ainult mõned üksikud inimesed ei suuda seda. Sellepärast, et mõni tulega hooletult wõi kuritahtlikult ümber käib, ei wõi tuld kõigi käest ära wõtta.

Agatahes selle järele, mis meie läinud aastal oleme sisse wedanud, ei ole põhjust nuriseda, et oleme tühja-tühja toonud ja tarwilikud asjad toonata jätnud. Oleme ostnud, nagu loomulik, seda, mis tarwis, ja peale selle weel seda weidi ka, mis elule maiku ja mõnu annab.

Taani munaeksport.

Taani munaeksportööride juures on (sanuti nagu wõi- ja lihaeksportööride juures) wiimasel ajal märgata piiidu turgusid wäljaspool Inglismaad leida. Taani sulgloomade hulk suureneb alatasa, ja sellega ühenduses ka munade toodang. A. 1921 oli Taanis 17,8 miljoni sulglooma, a. 1922 aga juba 19,1 miljoni. Et Inglismaa ka nuijalt mune ostab, ei wõi ta üksi kõike toodangut ära osta, mispärast uusi turgusid otsima hakatud. On katseid tehtud mune Ameerikasse müüa, kuid seal ei maksetawat nii kõrget hinda kui Inglismaal, mispärast arwatakse, et edaspidi mune Ameerikasse wedada waewa ära ei tasu.

Toiduainete hinnad Inglismaal.

Sadamatööliste streik ajas wõi hinna juuli lõpul kõrgele. 10. augusti paiku oli wõi hind natuke tagasi langenud, aga üiski alles märksa kõrgem kui waremalt. Arwatakse, et wõi hind weel paar kuud tugewasti kõigub. Eesti wõid on müüdud 156—164 shillingi eest tsentner.

Sealiha on kallimaks läinud. Munad seisid kallid juuli lõpust saadik. Juustul on hind ka tõusnud.

Müüdised hinnad ei ole loomulikud, waid sadamatööliste streigi tagajärjel kujunenud.

Põllumajandus

Wiki koht.

Piim on põllumehe hüüdsõna. Teda on tarwis nuretseda majapidamisest raha saamiseks, mis praegu nii puudulikult ennast awaldab, agaramad, edasipüüdwamad põllumehed on jõudnud juba piimakarja suurendada, ja on ka suwise, kui talwise karjatoitmise eest hoolt kannud. Nad saawad aru, kus kalda all põllumehe wähjad sigimewad, oskawad neid piiratud arwul ka walja tuua. Neid agaramaid on kahjuks wäike protsent põllumeeste peres ja osa neist on kogemata ehk heade heina- ja karjamaade tõttu sinna jõudnud. Suurem osa meie põllumehi — wälja arwatud Wiljandimaalt paar kibelkonda — imestab, eitab ja ei usugi selle sisse, mis mujal tehtud ja mida wõiks igaüks kodus paremini ära weel teha. Tarwis ringi sõita kodumaad mööda, siis paistawad kohad silma, kus pool, kus weerand, kus terwe kesa wiki all. Mis ütleb see meile? See räägib ometi selget keelt karjapidamise arenemisest. Leitakse looduslisteft karjamaadest wähe toitu loomade tarwis, seks on hädaajal äärmine abinõu wikk.

Wikki ei küünud mitmeid aastaid keegi kesa peale, sest ära tahtwat häwitada rukki. Tõesti, sest rukkist oli kahju mitmete aastate eest palju suurem kui praegu, teda sai kallilt müüa, ta oli ka walitsew wili kaera kõrwal meie põllul.

Peremehe hoole all on kesa harimine enne ja pärast wikki, tema peab ka mastukust kaudma edaspidise wiljakaswu eest. Ei ole meil weel maaharimine kunagi nõuete kõrgusel olnud, ei ole ka wast wikk ilma halwawa mõjuta kaswanud, aga teinekord wõib see halwaw mõju rukki peale nii wäike olla, et warju jääb wiki enese wäärtuse kõrwal. Kui wõrdleme wikikesa mustakesaga, siis kasulik wõib olla wikk meie kõige kallima taimetoidu aine — lämmastiku kogumise ja hoidmise poolest, kuna tal teisi omadusi wõib olla, mis mitte kasulikult ennast tunda ei anna. Neist oleks nimetada niiskuse häwitamine mullast ja kali ning fosfori äratarwitamine rukki eel. Kuid wõrreldes wikikesa karjakesaga, on esimene küll palju otstarbekohasem.

Kesa otstarb on ärawäsinud maa puhkamine, maa peab parandama oma ehitust, sel ajal peab wõimalus olema häwitada umbrohtu, peab koguma lahutawaid toiteollusid, mulda tuulutada. Wikk kogub küll lahuwaid toiteaineid enesesse, muu seas ka lämmastiku ühendusi, mis lahemal kujul otsekohe wälja uhutaks, aga ta rikastabki maad lämmastiku poolest.

Wikk häwitab oma lopsaka kaswuga umbrohte, aga karjakesa (sõnnikuni ilma puutumata) neid aina kaswatabki.

Kasuta läheb maaniiskus kaduma karjakesal, loomade tallatud koorukese kaudu, aga wikki külwates oleme selle niiskuse auramise töösse pannud peremehe kasuks.

Mitmel pool olen näinud, et wiki sõnnik kantakse talwel harilikkudesse hunnikutesse wälja lumele, seal pleegib ta wäikeses kogus kuni kewadeni; lämmastik lahkub, weega uhutakse kewadel lahuwad ained, nõndasama mehaaniliselt paremad osad sõnnikust minema, sel juhtumisel annab arwata, et ilma wiki küünatagi rukkist ilma jääme. Siis pärast wiki kogumist, mis jääb igal pool liig hiljaks, jääb maa nii seisma halatsemis-wäärilisesse seisukorda. Wiki kõrs ilma liigutamata on ju küllalt alles toores, ei saa teda ideaalselt lühikeselt ka niita, kõige selle tõttu on ta hoolas niiskust maa seest wälja kiskuma. Päike kõrwetab parajasti niiskelmaal, nagu ta wiki alt wälja tuli, koorukese peale. Ohutawus selle tõttu halwatakse, niiskuse äraauramine suurendatakse, mulla ehitus pudeneb edaspidise liigutamise all. Ühesõnaga, mulla warjuküpsus, nagu ta oli wiki all, häwineb. Harilikult jätetakse wiki kogumine ka nii hiljaks, et rukki kasw juba maa wajumatuse tõttu jügisel peab kannatama.

Kuidas on siis parem?

Sõnniku weame eelmisel jügisel juba pärast wiljalõikust üleskooritud põllule. Küünname ta sisse ja künnina jääb maa ka talwe alla. Kewadel, et häwitada mulla auramis-wõimet, libistame ehk äestame ajal, kui juba maa hobust kannab. Libistada saab alati warem. Pärast harime korralikult ja küünime wiki maha. Wiki külw olgu warane ja ärakogumine õitsemise ajal. Wiki kõrs on siis pehme ja pea loomine annab ennast rukkile enam tunda. Et pärast lõikust karnased wead ei korduks, nagu eelpool nimetasime, tuleb maa kohe ülesse koorida ehk künda. Koorimine on weel laialisema tähtsusega ja annab arwata, et kord ta üldiselt tarwitusele wõetakse iga lõikuse järele. Wikk tuleb ära niita, kui maa rammusam, sarda ehk kuiwama panna kõrwalise maa peale ja maa muidugi kohe ülesse koorida. Kui on rammu poolest maa nõrk, kui sai jügisel nõrk sõnnik, siis wõib wäga hästi lehmi ketitada nurmes. Nii saab wili täiesti kasutatud ilma maha-sõtkumata, nõnda sama jääb see wägi ja toit, mis rukki tarwis jügisel andsime, sinnasamasse looma wäljaheidete näol, wälja arwatud mast ained, mida piima näol ära toome. Põllumehed, kes praegu tarwitawad karnast wiisi, on rahul ja ütlewad selle palju kasulikuma olewat, kui uuesti jõuniku pealewedamine. Wõib seda ka weel teha, kui jügisel sõnnik nõrk sai. Kasulik on tarwitada lahuwaid fosforwäetisi, nagu superfosfaat ehk toomasjahu huumusrikkamal maal. Ka ketitamise kerral peetagu meeles, et mida rutem, seda parem maa ülesse koorida pärast paljaks sõõtmist. Ei tarwitse kunagi oodata, kunas terwe nurm ära sõõdetud, waid wõimaldatagu kohe koorimine loomade järele. Kui mõeldakse sõnnikut weel peale wedada, ei tarwitse kunagi sellepärast koorimisega oodata, nõnda sama kerge on pärast koorimist seda teha. Kui karnaseid koorimise-atru ei ole, siis täidab seda ajet ka kultiwaator ehk hea wedruäke. Ialgi ei maksa lasta kesa wikisse karja lahtiselt sööma. Niiwiisi ei kasuta loomad toitu mitte kõik ära, osa sõtkutakse maha ja koorimist ei ole wõimalik ka kohe ette wõtta. Pärast järgneb harilik kiind wähemalt 3 nädalat enne rukki külwi. On liiwakas kerge maa, siis niiskuse puudutuseku tõttu ei tasu ennast wast wikk ära. Kus aga niiskuseolud lubawad, kus on kestmine ehk raske sawi maa, kus on korralik kesaharimine enne ja pärast wikki, seal ei ole ka mustakesa lisasaak, mis tuleks, kui meie wikki ei oleks kaswatanud, ialgi nii suur, et ta wõiks wiki-kaera wäärtuse ja kasu ülesse kaaluda," karjakesast rääkimata.

Müüd, kus loomatoitu wähejeks kipub jääma iseäranis suwel, oleme sunnitud karnaseid abinõusid üles otsima. Piim maksab raha ja seda nõutakse, sellepärast on aeg tähelepanekut ka koondada piimakarja ümber. Taimekaswatuse seisukohalt peame kesa peale waatama, kui maa peale, kus parandatakse need wead, mida oleme sisse jätnud mitte-korralikus külwikorras harimiswõtetega. Mulla füüsilised omadused halwenewad kõrswilja kaswatusega, paranewad aga ristiku ehk üldse põlluheina all, sellepärast peame enam põlluheina kaswatama, millega ära wõime jätta täiskesa ja jõuda osakisele, wikikesale, arwesse wõttes peale selle majanduslist kasu piimakarja kaudu. Lääne-Euroopas on suudetud pikema suwe ja sunnitud kalli maa rendi tõttu kesa üldse külwikorrast wälja jätta. Meie ei jõua sinnamaale nii ruttu küllalt praeguse madala põllukultuuri juurest.

Jõud kokku! ajakohasemad põllutööriistad, ajakohane intensiiwne harimine ja külwikord peawad meid wiima nii kaugele, et ei tarwitseks täiesti ilma jääda üheaastasest põllusaagist. S—iwa.

Turu teated.

Lihaturu hinnad.

	Tallinnas	Tartus	Wiljandis
augustil	9.—11.	6.—11.	4.—10.
Elusloomade pd. hind:			
a) nuumatud	550-560		520
b) keskmised	500-550	320-450	480
c) lahjad	450-500		400
Tapetud loomade pd. hind:			
a) nuumatud	750-850	360-800	900
b) keskmised	600-750		800
Eluswasikate naela hind:			
a) nuumatud	15-20	10-15	12
b) keskmised	10-15		10
Tapetud wasikate nl. hind:			
a) nuumatud	28-32	13-20	18
b) keskmised	25-28		15
Elussigade nl. hind, üle 5 p.			
a) nuumatud	30	28-34	27
b) keskmised	27		25
Tapetud sigade nl. hind, üle 6 p.			
a) nuumatud	40-41	33-39	36
b) keskmised	38-39		34
Tapetud sigade hind, alla 6 p.			
a) nuumatud	40-41	28-34	36
b) keskmised	38-39		34

Wõituru ülewaade.

6.—11. augustini on Eestist wõid wäljawiidud:

Inglismaale	879	tünni
Rootsimaale	925	„
Siseturgu jäänud	117	„
Kokku	1921	tünni.

Inglise wõituru on möödaläinud nädala jooksul hinnad weidi muutunud ostjate kasuks. Siiri wõid tuli wähe sisse põllutööde tõttu. Sõjade ilmade tõttu on nõudmine wäike.

P. K. „Estoonia" maksis läinud nädalal 13 p. alla hinnatud eksportwõi eest Emk. 96—98.—

Kirjawastused.

A. Sep—nen, Wirtsjärwe. Teie kirjutus „Ingeri Eesti ja Soome" ilmus ühes provintsi ajalehes, peab selle tõttu awaldamata jäämä.

Wäljaandja Kirjastuse Osaühisus „Kaja".
Wastutaw toimetaja A. Tuvits.

Estoonia teaater

Hooaja awamine.

Teisipäewal, 21. augustil s. a. kell pool 8 õhtul.

„Neetud talu"

A. Kitzbergi 4. waat. komöödia

— —

Neljapäewal, 22. augustil s. a. kell pool 8 õhtul

„Aida"

G. Verdi oopir 7 pildis.

— —

Neljapäewal, 23. augustil s. a. kell pool 8 õhtul.

„Neetud talu"

A. Kitzbergi 4. waat. komöödia

Oleme tagasi jõudnud

Dr. Klompus

Naha- ja fuguhaiguste eriarst

Wastuwõtmine kella 11—1 ja 5—7½

Harju uul. 45, kr. 7, telef. 74.

Leipzigi nahakauplus

Sch. Bornstein ja I. Schalman
Tallinnas, Wana Wiru uul. 5.

Sügiseks ja talweks saadud:

Kõiksugu kübaraid, mütsiriideid, mütside walmistamise materjaalid, karwanahkmütsid, kunstlik karakul ja kõiksugu karwanahkasid.

Walik wäga suur.

Meriasjanduse Peawalitsus kuulutab wälja wähempakkumised

elektri-installatsiooni materjaalide

peale. Pakkumised tulewad sisse anda kinni pitseeritud ümbrikkudes, 20-margalise tempelmargiga warustatult, kunni 25. augustini kella 10 e. l. Meriasjanduse peawalitsuse kantseleisse. Pakkumise kindlustuseks tuleb sisse maksta 10 protsenti pakutawast summast Meriasjanduse Peawalitsuse kassasse, ehk Eesti Panga garantii anda. Kwiituugi pakkumisele juure lisades, esineda ainult hindadega franko ladu sadamas, Eesti markades.

Tingimised saadawal Meriasjanduse Peawalitsuse kantseleis äripäewadel kella 10—12.

Meriasjanduse Peawalitsus

TALLINNA KOLLEDZ'is

algawad eksamid

23. augustil kell 5 õhtul.

Õpetöö algab eelkursusel 1. septembril. I ja II kursusel 12. septembril kell 5 õhtul.

JUHATUS.

Õpetus algab

Wigala põllutöökoolis

15. oktoobril s. a.

Õpilasteks wõetakse wastu mõlemist soost isikuid, kes suundsliku algkooli lõpetanud ja 16 aastat wanad.

Ülesandmisi wõtab wastu ja täielikumaid teateid annab kooli juhataja, aadr. **Wigala.**

Wigala põllutöökooli juhataja.

Dr. E. Brasche

tagasi jõudnud.

Haawa- kõrwa-, nina- ja kurguhaigused

Kõnet. äripäewadel 10—11 e. l. ja 4—6 p. l.

Riiklti uul. 14—3 telef. 21-97.

Silmaarst

Dr. N. Genss

wõtab wastu k. 8—11 ja 3—½6

Harju uul. nr. 45, krt. 7.

Tagasi jõudnud

Dr. M. Epstein

naistearst.

Kõnet. 4—6, Estoonia puiestee 13 krt. 2.

Kõiki neid

kooriliikmeid,

kes olid kaastegewad laulupeoaegistel wabaõhu-etendustel, palutakse endid registreeriba **Draamateaatri** büroos igapäew k. 10—4 ja teistpäewal, 21. skp., kell 6 ilmuda laulupeoplatsile.

Alalise koori kokkutulemise tähtajaks jääb esmaspäew, k. 5, Draamateaatris.

Rüüd on õige aeg

põllumehele

petsumasinaid ja mootoreid

osta.

Soome kõige rohkem tuntud põllutöömasinate tehase masinad, mis näituste peal kõige kohasematels wäikepõllumeestele on tunnistud, on saadawal heade tingimistega

Paul Lindblomi läbi

Tallinnas, Lui e uul. nr. 6

Teatan Karksi ja Halliste perenaestele et olen Saksaweski

willa töö hinda alandanud

ja maksab kunni edaspidiseni:

kraasimine 20 marka willa naela pealt
ja ketrus 10 „ „ „ „

Saksaweski töö headus on Teil juba palju aastaid tuntud ja pannakse selle peale ka edaspidi iseäranis rõhku.

Aupaklikult K. RUBEL, Saksaweskil.

Tallinna konservatoorium

Müüriwahe uul. nr. 12.

Opetuse algus 3. septembril,

uute õpilaste wastuwõtmise eksamid on järgmistel päewadel:

3. septembril kell 10 hommikul klaweriklass
4. „ „ 10 „ keel- ja puhkpillid
5. „ „ 10 „ lauluklass.

Õpemaks: 1) õpilased — 4000 M. / 2) wabakuulaj.—6000 M. } poolesaastas

Opemaksu ja uute õpilaste palwekirjade wastuwõtmine algab 20. augustil. Kantselei on awatud iga päew kella 10—1.

Direktor: prof .J. Tamm.

Soowitame kõrges headuses oma töostuse:

Wankrimääret,
Kondijahu,
fisaldab 5% lõmmastitku
Kõisi,
Nõõre,
Ohje.

Kaubamaja

Jaan Maim

A.-S.

Tartu, Wabriku uul. 3, telefon 3-59.
Kauplus Kaubahoow 21-a. tel. 4.71.

Piimaühisustele soowitame:

Aurujõuliste piimatalituste sissesseadeid Saksamaa ja Taani wabrikutest.

Ilmakuulsaid „Westfaalia" koorelahutajaid, aurujõul ja käsitsi.

Rootsi „Baltic" aurururbiinigi piimatalituse sissesseadeid.

Th. Sabroe & Ko. wabriku külmetusmasinaid.

Paul Funke & Ko. wabriku piimaproowimise-abinõusid.

Piimatalituste ja külmetusmajade ehituste plaanid, eelarwed ja sissesseadete eelarwed walmistatakse asjatundlikult ja korralikult wilunud jõudude juhatusel.

Põllumajanduse Keskühisus

„ESTONIA",

Tallinn, Jaani uulits 6.

Wõnnu Põllumeeste Seltsi

põllu- ja käsitöö

näitus

peetakse sel aastal

Wõnnus 25. ja 26. aug.

Näitus algab 25. aug. kell 12 lõuna ja lõpeb 26. aug. kell 6 õhtul.

Teadanne.

Peterburi peakonsulaat teatab seega, et peakonsulaati jäetud optantide asjad nende eneste ehk nende seadusliku wolinikkude poolt kõige hiljem

15. septembriks s. a.

wäljawõetud ja sealt ärawiidud peawad olema. Kui selleks ajaks asju ära ei wiia, müüakse need ruumi puudusel uues peakonsulaadi ajukohas peakonsulaadi poolt ära, ning müügist saadud raha jääb peakonsulaati müüdud asjade omanikkude korraldusseni.

Kõik nende asjade müügi kohta pärast ülemaltähendatud tähtaega tõstetud pretensioonid jäetakse peakonsulaadi poolt tähelpanemata.

Peterburi Peakonsulaat.

Kes oma naist armastab ja rahu majas ihaldab,

see ostku eht

„MUNDLOS-ORIGINAL-VICTORIA"

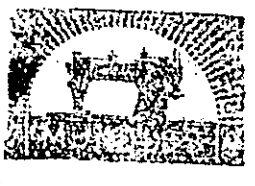

õmblusmasin, mis töötab tasa, on wastupidaw, õmbleb kõige peenemat kui ka kõige jämedamat riiet ühesuguselt, õmbleb ja tikib. Tikkimise õpetuse terwe kursus maksuta. Jaowiisi maksmine lubatud. Nõudke ilustatud nimekirja!

Lier & Rossbaum

Tallinn, Rataskaewu uul. 3

A.-ü. „Ühiselu", Tallinnas, Piik uul. 42.